

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta
*za gradbeništvo
in geodezijo*

SANJA KODRIN

**PREDLOG PROSTORSKEGA RAZVOJA
PODEŽELSKEGA NASELJA**

DIPLOMSKA NALOGA

**UNIVERZITETNI ŠTUDIJSKI PROGRAM PRVE STOPNJE
GEODEZIJA IN GEOINFORMATIKA**

Ljubljana, 2021

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta za
gradbeništvo in
geodezijo

Kandidat/-ka:

SANJA KODRIN

**PREDLOG PROSTORSKEGA RAZVOJA
PODEŽELSKEGA NASELJA**

Diplomska naloga št.:

**THE PROPOSITION FOR AREA DEVELOPMENT
OF RURAL SETTLEMENT**

Graduation thesis No.:

Mentor/-ica:

doc. dr., Alma Zavodnik Lamovšek

Predsednik komisije:

Somentor/-ica:

asist. dr., Gašper Mrak

Član komisije:

Ljubljana, _____

POPRAVKI – ERRATA

Stran z napako	Vrstica z napako	Namesto	Naj bo
----------------	------------------	---------	--------

ZAHVALA

*Za strokovno pomoč pri nastajanju diplomske naloge se iskreno zahvaljujem mentorici, prof. Almi
Zavodnik Lamovšek.*

Zahvaljujem se tudi družini in prijateljem za razumevanje in spodbudo.

BIBLIOGRAFSKO-DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK: 711.3/4(497.4 Šentrupert)(043.2)
Avtor: Sanja Kodrin
Mentor: doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek
Somentor: asist. dr. Gašper Mrak
Naslov: Predlog prostorskega razvoja podeželskega naselja
Tip dokumenta: Diplomaska naloga – univerzitetni študij
Obseg in oprema: VIII, 37 str., 3 pregl., 19 sl., 1 graf.
Ključne besede: Planiranje, podeželsko naselje, Šentrupert, Laško

Izvleček

V diplomski nalogi smo obravnavali prostorsko ureditev podeželskega naselja Šentrupert v Občini Laško. Glavni namen naloge je bil ugotoviti prostorske razvojne možnosti naselja ter podati predlog razvojne prostorske ureditve.

Diplomska naloga obsega teoretični in praktični del. V teoretičnem delu so predstavljene značilnosti, problemi, usmeritve in merila za urejanje podeželskega prostora. V praktičnem delu je najprej predstavljeno obravnavano naselje v širšem prostoru Občine Laško. V nadaljevanju so prikazane demografska analiza, analiza naravnih danosti, prostorske analize grajene strukture, analiza omejitev ter obstoječih prostorskih načrtov za naselje Šentrupert.

Na podlagi stanja v prostoru in identificiranih prednosti in slabosti v naselju smo najprej oblikovali cilje ter koncept prostorskega razvoja naselja, nato pa še zasnovo namenske rabe prostora s predlogi prostorskih ureditev obstoječih in novih dejavnosti v naselju.

BIBLIOGRAPHIC-DOCUMENTALISTIC INFORMATION AND ABSTRACT

UDC:	711.3/4(497.4 Šentrupert)(043.2)
Author:	Sanja Kodrin
Supervisor:	doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek
Co-supervisor:	asist. dr. Gašper Mrak
Title:	The Proposition for area development of Rural Settlement
Document type:	Graduation Thesis – University studies
Notes:	VIII, 37 p., 3 tab., 19 fig., 1 graph.
Keywords:	Planing, rural area, Šentrupert, Laško

Abstract

The main subject of this diploma thesis is the settlement of Šentrupert in the municipality of Laško. The diploma focuses on determining the proper area development prospect and deciding on the proposal for the development of the area.

This diploma includes a theoretical and a practical part. The first part covers characteristics, problems, viewpoints and criteria in the development of rural areas. In the practical part, the considered settlement in the wider area of Laško municipality is presented. In the following, the demographic analysis, the analysis of natural resources, the analysis of the building structure, the analysis of criteria and the current draught territories for Šentrupert are described.

Based on the current state and the identified advantages and disadvantages of the settlement, the objectives and the concept of the area development were determined. Then the scheme of functional land use was discussed with the proposals of planned land use for the current and future activities in the settlement.

KAZALO

POPRAVKI – ERRATA.....	I
ZAHVALA.....	II
BIBLIOGRAFSKO-DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK	III
BIBLIOGRAPHIC-DOCUMENTALISTIC INFORMATION AND ABSTRACT	IV
KAZALO SLIK.....	VI
KAZALO PREGLEDNIC	VII
KAZALO GRAFIKONOV.....	VIII
1 UVOD	1
1.1 Namen in cilji naloge.....	2
1.2 Način dela.....	2
1.3 Struktura naloge.....	3
2 NAČRTOVANJE PODEŽELSKEGA PROSTORA	4
2.1 Podeželje	4
2.2 Problemi podeželja.....	5
2.3 Urejanje podeželja – metode planiranja	6
2.4 Merila urejenega podeželskega prostora	9
3 ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA V NASELJU	11
3.1 Predstavitev naselja Šentrupert v ožjem in širšem prostoru.....	11
3.2 Razvoj naselja skozi čas.....	13
3.3 Analize.....	15
3.3.1 Naravne danosti	16
3.3.2 Demografska slika občine Laško	18
3.3.3 Ustvarjene danosti.....	19
3.3.4 Sintezne ugotovitve analize obstoječega stanja – SWOT analiza.....	30
4 PREDLOG UREDITVE NASELJA	31
4.1 Cilji in koncept prostorske ureditve naselja	31
4.2 Predlog ureditve naselja	31
5 ZAKLJUČEK	34
6 VIRI	35

KAZALO SLIK

Slika 1:	Krajevne skupnosti v občini Laško (vir: Občina Laško, 2021).....	11
Slika 2:	Položaj občine Laško in naselja Šentrupert v Sloveniji (vir: GURS, 2020).....	12
Slika 3:	Sosednje občine in sosednja naselja (GURS, 2020).....	12
Slika 4:	Prometna povezava v širšem smislu (vir: iobčina, 2021).....	13
Slika 5:	Jedro naselja Šentrupert (vir: lastni arhiv).....	14
Slika 6:	Graščina Velika Breza okoli l. 1900 (vir: Maček, 2005: str. 10).....	14
Slika 7:	Franciscejski kataster naselja Šentrupert (vir: Arhiv RS, 2021).....	15
Slika 8:	Relief naselja.	17
Slika 9:	Vodno območje Save s povodjem reke Savinje na območju občine Laško (vir: občina Laško, 2007).....	18
Slika 10:	Dejanska raba prostora.	21
Slika 11:	Namenska raba prostora.	22
Slika 12:	Kategorizacija cest v naselju Šentrupert (vir: iobčina, 2021).....	23
Slika 13:	Omejitve v prostoru.	24
Slika 14:	Prometna analiza.	25
Slika 15:	Morfologija naselja.....	27
Slika 16:	Namembnost objektov.....	28
Slika 17:	Etažnost objektov.	29
Slika 18:	Koncept prostorske ureditve naselja.....	32
Slika 19:	Predlog ureditve naselja.	33

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Statistični podatki občine Laško (SURS, 2020)	11
Preglednica 2: Število prebivalcev v naselju po letih (SURS, 2020).	19
Preglednica 3: Prednosti in slabosti ter priložnosti in nevarnosti za razvoj Šentruperta.....	30

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Starostni prikaz števila prebivalcev v Občini Laško (vir: SURS, 2020).....	19
--	----

1 UVOD

Kot drugje po svetu se tudi v Sloveniji naselja hitro spreminjajo zaradi nenehnega razvoja družbe, pri čemer se spreminjajo potrebe ljudi in njihovega življenjskega okolja. Zato se prostorsko urejanje prilagaja tem novim spremembam in zahtevam in s tem stremi k zagotavljanju ustrežnejših razmer za socialni in gospodarski razvoj, zavarovanju interesov države in odpravitvi prostorskih konfliktov, ki nastajajo zaradi omejitev v prostoru. Za kakovostno načrtovanje ureditve nekega območja vedno izhajamo iz stanja preteklosti in sedanjosti.

Šentrupert je hribovito naselje v občini Laško. Kljub svojemu razgibanemu terenu se število prebivalcev počasi povečuje, zato je preureditev naselja potrebno načrtovati tako, da bo primerno za zadovoljitev novih potreb in zahtev sodobnega človeka. Prometne povezave z večjimi naselji, kot so Laško, Šentjur in Celje, so dobre, vendar pa so posamezni deli vozišč v slabšem stanju, ker čeznje poteka reden promet; tako lokalni in potniški kot tudi tovorni. Večja težava dostopnosti do naselja nastopi pozimi zaradi snega in zametov na ozkih in spolzkih cestah.

V preteklosti je bilo naselje bolje opremljeno in je imelo vse, kar so ljudje potrebovali na dosegu roke, namreč poleg šole, cerkve in gasilskega doma so obratovalle še trgovina z bencinsko črpalko, gostilno in pošta. Kot posledica splošno povečanega števila redno zaposlenih domačinov v okoliških mestnih centrih in zmanjšanja intenzivnega kmetovanja so slednji obrati propadli. Domačini so začeli koristiti trgovine, bencinske črpalke in pošte v krajih, v katerih so hodili v službe in sčasoma so omenjene storitve izgubile preveč strank.

V naselju prevladuje kmetijska dejavnost, kar se kaže v obširnih obdelovalnih površinah. Prevladujejo kmetije, ki so razpršene po celotnem naselju. Aktualna problematika je pri mlajši generaciji, ki bodisi opušča kmetijsko dejavnost bodisi se seli iz mest v vaško okolje, kjer pa se širijo predvsem gradnje posameznih stanovanjskih objektov brez dodatnih gospodarskih poslopih.

V Šentrupertu je med prebivalci kar nekaj otrok, zato ima naselje novo šolo in vrtec, ki sta svoja vrata odprla septembra 2010. Tu je težava, da otrokom primanjkuje zunanjih površin namenjenim igranju in sprostitvi. Pred vhodom šole in vrtca je prostor namenjen parkirišču, ki je po navadi polno zaseden, gneča nastane predvsem takrat, ko starši pripeljejo oziroma odpeljejo svoje otroke. Vrtec ima igrala, ograjena na manjši površini, veliko betonsko igrišče za nogomet in košarko pa je namenjeno osnovnošolcem in vsem ostalim. Okrog teh igrišč in same stavbe se nahaja kmetijsko zemljišče, kamor otroci ne morejo zahajati zaradi njegove obdelave čez leto. Potrebno bi bilo urediti večjo površino, kjer bi se lahko otroci brezskrbno igrali, da ne bi bili izpostavljeni nevarnosti.

1.1 Namen in cilji naloge

V diplomski nalogi obravnavamo področje urejanja podeželskega naselja Šentrupert v občini Laško. Podeželje ima vedno več funkcij, in sicer je pomemben prostor tako za bivanje in rekreacijo oz. turizem kot tudi proizvodno območje živil in surovin, infrastrukturnih sistemov in nekaterih dejavnosti kot so ekološka in agrarna funkcija ter številne sekundarne funkcije (Vrišer, 1988). Vse te posamezne dejavnosti se lahko medsebojno izključujejo, kot na primer rekreacija z industrijo, ali pa povezujejo, kot na primer kmečki turizem z naravno in kulturno dediščino. Zato je cilj ureditve naselja aktiviranje ruralnega prostora, izboljšanje stanovanjskih razmer, prometnih poti in dostopnosti in izrabo kmetijskih gospodarskih poslopij na način, ki bo ostal privlačen še za bodoče generacije.

Za načrtovanje in urejanje naselja moramo upoštevati različne dejavnike, kot so prebivalstvo, gospodarske razmere, obliko. Ker prostor urejamo zaradi ljudi, je to najpomembnejši dejavnik. Prostorsko ureditev vedno prilagajamo potrebam ljudi in možnostim okolja, v naselju poskušamo ustvariti pogoje za gospodarski razvoj in pri tem paziti, da preprečimo morebitne negativne posledice na naravo in bivalno okolje.

Glavni namen in cilj naloge je torej izdelati predlog prostorskega razvoja in širitve podeželskega naselja Šentrupert v občini Laško.

1.2 Način dela

V teoretičnem delu diplomske naloge je predstavljeno podeželje, kakšni so njegovi problemi, kako ga urejamo in kakšna so merila urejenega podeželskega prostora. V aplikativnem delu naloge pa je predstavljena občina Laško ter naselje Šentrupert. Za to naselje je narejena prostorska analiza obstoječega stanja, tako naravnih kot ustvarjenih danosti, prav tako sta izvedeni tudi analizi demografskega in gospodarskega stanja.

Zbiranje podatkov za analize in načrtovanje dejavnosti na izbranem območju je bilo izvedeno na podlagi obstoječih virov, zbranih na več načinov, in sicer zbiranje podatkov s terena, iz uradnih evidenc in spletnih portalov (GURS – Geodetska uprava Republike Slovenije, MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, MOP – Ministrstvo za okolje in prostor, ARSO – Agencija Republike Slovenije za okolje, SURS – Statistični urad Republike Slovenije, SPRS – Priprava strategije prostorskega razvoja, Lidar). Prostorske analize zajemajo cestno omrežje, rabo prostora, namembnosti objektov, omejitve v prostoru, naravne vrednote, kulturno dediščino, morfološko analizo.

S sklepnim delom naloge so z izvedenimi prostorskimi analizami predstavljeni najprej cilji, nato pa še koncept ter predlog prostorske ureditve za širitev novih in obstoječih dejavnosti v naselju Šentrupert.

V zaključku so povzete glavne ugotovitve in podani predlogi za uresničitev predlaganih prostorskih rešitev.

1.3 Struktura naloge

Nalogo tvori šest poglavij. V prvem, tj. uvodnem poglavju, je predstavljen problem naselja; zakaj sploh potrebuje prostorsko preureditev, kakšni so nameni in cilji ter kakšen način dela smo uporabili za izvedbo celotne naloge. V drugem poglavju predstavimo pojem podeželje - kakšni so njegovi problemi, kako se ureja po različnih metodah planiranja in kakšna so merila urejenega podeželskega prostora. V tretjem poglavju predstavimo naselje Šentrupert v ožjem in širšem prostoru, na kratko opišemo še njegovo zgodovino in predstavimo narejene analize. V četrtem poglavju predstavimo predlog ureditve naselja, kakšni so cilji in koncept prostorske ureditve le-tega. V petem, zaključnem poglavju so povzete glavne ugotovitve naloge. V šestem in zadnjem poglavju pa so navedeni vsi viri in literatura, ki so bili preučeni za izdelavo diplomske naloge.

2 NAČRTOVANJE PODEŽELSKEGA PROSTORA

2.1 Podeželje

Travniki, gozd, živali, polja, gore in kmečko prebivalstvo so atributi, ki nas spomnijo na tipično podeželje. Prav tako pa podeželje hkrati pooseblja mesto za sprostitve, rekreacijo in stik z neokrnjeno naravo. Podeželje je prostorsko obsežen in raznolik zemeljski predel, ki vključuje vsa zunaj mestna območja. Osrednji dejavnosti sta kmetijstvo in gozdarstvo (Kladnik, 1999).

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je podeželje definirano kot »področje zunaj večjih mest«.

V leksikonu geografije podeželja (Kladnik, 1999) je pojem definiran kot: »podeželje – označuje območja zunaj mest, katerih značilne poteze so manjša gostota prebivalstva, prevlada kmetijske in gozdarske dejavnosti v pokrajinski podobi (čeprav to še ne pomeni nujne prevlade kmečkega prebivalstva), navezanost precejšnega dela nekmetijskih dejavnosti na kmetijsko pridelavo in kmečko prebivalstvo, počasnejša prebivalstvena rast in (ali) zaradi poudarjenega izseljevanja celo upadanje števila prebivalcev, preprostejša socialna slojevitost, tesnejše veze med ljudmi, večja tradicionalnost in praviloma manjša naselja z nižjimi stopnjami centralnosti. Najpomembnejši dejavnosti na podeželju sta kmetijstvo in gozdarjenje, ki sta tudi najpomembnejša dejavnika oblikovanja kulturne pokrajine. Obenem je podeželje čedalje bolj dragocen prostor za bivanje, delo in rekreacijo, ki je okoljsko in socialno bolj zdrav kot tisti v mestu. Za razmejitev med njima ni na voljo nobenega preprostega kriterija, pač pa se ponavadi uporablja skupek kazalnikov. Izraz podeželje je nastal iz besede dežele, ta pa iz starejšega izraza dežela, kar je ohranjeno pri starejših prekmurskih piscih in je besedotvorna različica od država, izpeljanka iz glagola držati. Sopomenki sta ruralni prostor in zunajmestni prostor.«

Klub temu pa je pojem podeželje večpomenka, torej nima zgolj ene definicije, saj ga vsaka stroka opredeljuje po svoje. V Sloveniji marsikje ni vidna delitev na mesto in podeželje, ker ni več teh ostrih meja, ampak postopen prehod med njima. Ponekod lahko govorimo o različno izrazitih mestnih in podeželskih značilnostih, ki se prepletajo v vsakdanjiku in razvoju. Podeželja se ne sme pojmovati niti kot brezpredmetno neizkoriščeno območje niti kot rezerva za razvoj mest (Kladnik, Ravbar 2003).

Glede pojmovanja podeželja je ogromno nejasnosti, še posebej pri prostorskem in razvojnem planiranju. Največjo dilemo povzroča ravno določitev doslednejše razmejitve v pojmovanju. V novejših razvojnih programih in prostorskih strategijah se pogosto uporabljata pojma podeželje in podeželska območja. Dodatno zmedo povzroča še to, da njihova predstavitev ne temelji na enotnih kriterijih. Če upoštevamo te kriterije, podeželje zaseda 96 % slovenskega ozemlja, na katerem živi polovica prebivalstva (Ravbar 2006).

Podeželje se ne enači več s kmetijstvom, ki je sicer tipična gospodarska dejavnost vendar marsikje ni več prevladujoča. Ljudje bivajo na ruralnih območjih ne da bi bili vezani na izkoriščanje zemlje okrog sebe, ampak zaradi prijetnega bivanja v stiku z naravo.

V povezavi s podeželjem moramo opredeliti tudi pojem vas, ki predstavlja podeželsko naselje agrarnega izvora, z navadno manjšim obsegom od mesta in brez pglavitnih središčno-upravnih funkcij in ustanov.

Zanjo je značilna intimnejša socialna povezanost med vaščani. Temeljna členitev razlikuje strnjene in razpršene vasi, ki se razčlenjujejo na vrsto tipov in podtipov. Tipične vaške naselbine so ohranjene zgolj v manj razvitih predelih in za promet prikrajsanih delih razvitega dela sveta. Trenutno se v razvitih deželah podoba vasi zaradi urbanizacije, množičnega zaposlovanja v terciarni dejavnosti in izgradnje kompleksnejšega prometa z javnim in osebnih prevozom hitro spreminja. Vasi vztrajno in trajno izgubljajo prvotne značilnosti. Spreminjajo se v spalna naselja dnevnih migrantov, ki potujejo bodisi službeno bodisi zaradi izobraževanja v bližnja mesta ter okolico, hkrati pa kmetijsko dejavnost zamenjujejo aktualnejše gospodarske dejavnosti. S tem med kmečkim in nekmečkim življenjem prihaja do nasprotij, ki jih rešujemo z načrtno prenovo vasi (Kladnik, 1999).

2.2 Problemi podeželja

Mestnih in podeželskih območij ni mogoče vselej jasno razmejiti, hkrati pa se je slednje izkazalo za nepotrebno. Lahko govorimo o urbaniziranem in manj urbaniziranem podeželju. Naselja v bližini prometne infrastrukture in ob večjih mestih predstavljajo urbanizirano podeželje, medtem ko podeželska, geografsko razgibana ter posledično težje dosegljiva območja z redko, razpršeno gradnjo predstavljajo manj urbanizirano podeželje (Gabrijelčič, Fikfak, 2002).

Posledica vpliva dnevne mobilnosti prebivalstva zaradi zaposlovanja zunaj kmetijstva, se socialna in demografska sestava prebivalstva podeželskih naselij spreminjata.

V preteklosti so podeželska naselja nastajala v neposredni bližini plodnega zemljišča primerne za obdelavo, torej je na razvoj naselij vplivala količina, kakovost obdelovalne zemlje in možnost oskrbe z vodo. Danes pa vplivajo na razvoj in velikost podeželskih naselij zaposlitev, šolanje in prometna dostopnost. V Sloveniji so naravne razmere nekoliko neugodne, namreč imamo močno razgibano površje; goratost, hribovitost in kraško površje, kar povzroča omejeno zemljiško izrabo, drobno razčlenjenost kmetijskih zemljišč in razpršeno strukturo v zemljiškem lastništvu (Kladnik, Ravbar, 2003).

Na podeželju se lahko izoblikujejo različni tipi poselitve, kar izraža način življenja in značilnosti slovenskih krajin. Vendar pa lahko na območjih zgoščevanja prebivalstva nastopi obremenitev krajine, nasprotno pa se lahko na območjih dekoncentracije stopnjuje propad kulturne krajine (Zavodnik Lamovšek, 2001).

Na spreminjanje delovne in morfološke podobe podeželja vplivajo (Gabrijelčič, Fikfak, 2002):

- opuščanje kmetijske dejavnosti v odročnih in neugodnih območjih,
- priseljevanje ljudi iz nekmetijskega okolja na podeželje,
- zaposlovanje v nekmetijski dejavnosti,
- izgradnja avtocest, ki vodi v izgubo obdelovalnih zemljišč.

Zmanjševanje površin obdelovalnih površin je posledica preseljevanja kmečkega prebivalstva, staranje kmečke delovne sile, optimizacije pridelave, opuščanja za strojno pridelavo neprimernih zemljišč, zaraščanja, širjenja infrastrukturnega omrežja in prizidave.

Z zmanjšanjem kmečkega prebivalstva, s poslabšanjem demografske strukture, s širitvijo storitvenih in proizvodnih dejavnosti ter turizma v podeželska naselja se je zmanjšala njihova kmetijska vloga. Za ohranjanje najmanjše gostote poseljenosti je potrebno obdržati zadostno število zaposlitvenih mest, ki jih iščemo v vseh povezavah s kmetijstvom (Zavodnik Lamovšek, 2001).

Slovenija se sooča z aktualni problemi propadanja kulturnih krajin. To stopnjuje razlike med mestom in podeželjem. Nekateri vplivi na razkrajanje podeželja so širjenje mest, neustrezna tehnologija, neupoštevanje zakonitosti poselitve in rabe, ogroženost ekosistemov, prekomerna izraba surovin, napačno lociranje turistične in rekreacijske zmogljivosti, degradacija. Obremenitev podeželskih naselij je vedno večja, vidno se je spremenila podoba in funkcija le teh (Kladnik, Ravbar, 2003).

Na preoblikovanje provincialnega področja močno vplivajo tudi direktna izplačila na hektar, ki se razlikujejo glede na posamezno kulturno značilnost in ozemlje, na katerem je parcela locirana. So glavni ekonomski dejavnik za kmete pri izbiranju načina obdelave zemljišča, kar pa posledično seveda vpliva na samo upodobitev slovenske pokrajine (Miklavčič ur., 2016).

2.3 Urejanje podeželja – metode planiranja

Prostorsko načrtovanje je dejavnost, s katero stremimo k urejanju sedanjega življenja in tudi prihodnosti na izbranem področju. Pri tem usklajuje različne interese uporabnikov prostora in poskuša zagotoviti priložnosti za usklajen in učinkovit gospodarsko-družbeni razvoj.

Evropske predstavnice so leta 1973 v Strasbourgu odobrile sledeče pojmovanje za ureditev prostora in njegovih komponent (Evropska konferenca, 1973):

- Planiranje organizacije prostora je politika na najvišji stopnji, s katero uvajamo organizacijo prostora in bivališč, ki bo ljudem nudila najugodnejše življenjske pogoje.
- Regionalno načrtovanje druge ravni ima za cilj zvišanje bivanjske ravni polnega območja in zreduciranje lokalnih razlik tako, da se omogoči napredek zapostavljenih območij. Takšno načrtovanje je dinamično, efektivno v prostoru in logično v ekonomskem pogledu.
- Fizično planiranje je urejanje na najnižji ravni, s katerim zagotavljamo boljšo izrabo podlage za poseljevanje, gospodarske dejavnosti, promet, rekreacijsko dejavnost, turizem, nadzorovanje in organiziranje mestne širitve. To načrtovanje je zemljiško opredeljeno.

V Sloveniji imamo sistem prostorskega planiranja, ki ga določa Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-2, 2017). Imamo tri stopnje, in sicer državno planiranje, regionalno in občinsko planiranje. Poznamo prostorske strateške akte (SPRS in Akcijski program, Regionalni prostorski plan, Občinski prostorski pan) in prostorske izvedbene akte (Državni prostorski načrt, Uredba o najustreznejši varianti, Uredba o varovanem območju, Občinski prostorski načrt, Občinski podrobni prostorski načrt, Odlok o urejanju podobe naselij in krajine).

Pomembni elementi planiranja so: strukturiranje, ureditev in dopolnjevanje prostora, vodenje razvoja, ustvarjanje delovnega in ekonomičnega prostora, estetsko oblikovanje prostora, ustvarjanje humanega okolja ter zadovoljevanje potreb (Prosen, 1993).

Pri organiziranju podobe podeželja so vodilni trije koncepti, in sicer načrtovanje rabe zemljišč ali fizično planiranje podeželja, planiranje vaškega naselja in njegovega zemljišča oziroma vaškega okoliša ter celostno ali integralno načrtovanje vseh družbeno gospodarskih dejavnosti na podeželju (Prosen, 1993).

Podeželsko planiranje kot načrtovanje uporabe zemlje ima za cilj planirati razpoložljive površine in njihovo racionalno rabo v smislu načela določenega v ustreznem planu. Tu je zemljišče osnova za bivanje in delo ter za vse ostale človekove aktivnosti. Za to planiranje so pomembne naravne danosti izbranega območja, kot so voda, relief, prst, vegetacija, podnebje. Fizično planiranje more izhajati iz dejstva, da je zemljišče vir in osnova za zadovoljevanje potreb, na podlagi tega se izdelata načrt rabe zemljišč, kjer izhajamo iz osnovnih značilnosti prostora in potreb ljudi (Prosen, 1993).

Koraki fizičnega planiranja so (Prosen, 1993):

- Inventarizacija ali analiza prostora, tu se sistematično identificirajo posamezni indikatorji fizično-geografskega okolja ter oceni stanje in razvoj naravnih dejavnikov.
- Valorizacija ali vrednotenje prostora, tu se ugotavlja primernost za posamezne rabe na osnovi naravnih danosti in se ocenijo pogoji v prostoru, ki so pomembni za razporeditev bodočih funkcij oziroma nadaljnji razvoj prostora. Rezultati valorizacije so karte primernosti naravnih elementov za posamezne rabe prostora.
- Primernost prostora, tu preučujemo nastale karte, ki dokumentirajo pozitivne in negativne lokacijske možnosti za posamezne rabe prostora, torej kakšna je njihova primernost za gospodarske, oskrbne in varstvene namene. Pomembna je tudi opredelitev potreb po prostoru in možnih navzkrižij za oblikovanje skupne zasnove uporabe prostora.
- Prednostna območja, so rezultat valorizacije in predstavljajo tista območja, ki imajo zaradi izrazitih naravnih lokacijskih prednosti, ki so redke ali omejene v odnosu do drugih rab prostora, ki imajo več kot lokalni pomen ali pa so nenadomestljive, dominantno funkcijo v odprtem prostoru.
- Namenska raba prostora, to je faza priprave strokovnih osnov in elementov za dogovarjanje o predvideni rabi, kjer podatke iz prejšnjih faz dopolnimo še s potrebnim obsegom prostora in potrebno količino naravnih virov za razvoj posamezne dejavnosti, v skladu s sprejetimi cilji razvoja.

Na koncu vseh korakov fizičnega planiranja ugotovimo kje in koliko prostora je na voljo za razvoj posamezne dejavnosti. Sprejeta raba prostora postane osnova za pripravo podrobnih dokumentov in posegov v prostor.

Ruralno planiranje, kjer prostorsko enoto predstavlja vaška naselbina z okolico in teritorijem, je druga oblika planiranja. Tu se seznanimo s hierarhično zgradbo podeželskega prostora, in sicer najširši pojem je podeželje nato mu sledita podeželska regija in vaški teritorij. Podeželska regija predstavlja, ko se bližnje vasi, ki so na dobri medsebojni dostopnosti, imajo podobno gospodarsko dejavnost, podobne naravnogeografske značilnosti, vežejo v višjo obliko prostorske organizacije. Vaški teritorij ali

funkcionalno območje vasi je zaokrožena površina okoli vasi, ki je v uporabi in lasti ali služnosti njenih prebivalcev. Sestavljen je iz treh prostorskih elementov, in sicer iz jedra družbenega in gospodarskega dogajanja (oblika in tip vasi, oblika prometnih in poljskih poti, oblika in funkcionalna zasnova kmečkega doma), okoliškega prostora, ki gravitira k vasi (tipologija sistemov poljske razdelitve, razdrobljenost in kategorizacija kmetijskih površin) in vmesnega prostora (območje med vasmí, običajno so to gozdovi, pašniki ali močvirja). Poznamo različne vaške teritorije, ki jih lahko ločimo na podlagi prostorskega kriterija, in sicer glede na način nastanka, glede na velikost, po kompaktnosti, po legi naselja ali po agrarno ekonomskem kriteriju, in sicer glede na pedološko zgradbo, nagib terena, nadmorsko višino in dominantno proizvodnjo (Gabrijelčič, 1985).

V Sloveniji imamo tri osnovne tipe naselij: samotna kmetija, verižno/razloženo naselje in strnjeno naselje. Vasi pa lahko v splošnem razdelimo na dolge, ki so barjanska vas, obcestna vas ter gozdna vas in gručaste vasi, ki so središčna vas, krožna, zvezdasta, trška ter mrežna vas. Vas lahko razvijamo navzven, kar pomeni da posegamo v vaški rob, da spreminjamo morfološki vzorec, organiziramo novo strukturo zazidave, širitve ob komunikaciji, razna območja počitniških objektov, nova razvojna območja, razpršena gradnja (Fister, 1993).

Ruralno načrtovanje kot celostno ali integralno načrtovanje medsebojnih družbenoekonomskih aktivnosti na podeželskem okolišu je tretja metoda planiranja. Temelj tega je ugotovitev, da so ruralne aktivnosti komponenta družbe in pripadajočega gospodarskega, kulturnega, naselitvenega in družbenega prostora. Poznamo različne idejne pristope k integralnemu planiranju, in sicer celovito razmišljanje kot osnova metodološkega pristopa, antiteza darvinizmu ter integralni humanizem. To so idejna izhodišča iz katerih se oblikujejo strateška načela za celovit razvoj podeželja na katerih slonijo razvojni programi (Kovačič, 1995).

Za celovito razmišljanje je potrebno vplesti specialistična znanja, kar zahteva povezovanje in dopolnjevanje različnih strokovnjakov. Pomembno je, da prepoznamo dopolnjevanje stvari v njihovi strukturnem sosledju in da priredimo racionalni način z subjektivnim načinom razmišljanja, tako pridemo do ustvarjalnih rešitev, ki izvirajo iz součinkovanja nasprotij, zato je potrebno povezovati razum s čustvi, racionalno z iracionalnim, tradicijo z napredkom. Ideja antiteze darvinizmu je, da se podeželje lahko klub moči urbanih struktur enako uspešno razvija z iskanjem priložnosti na drugih področjih. Medtem ko integralni humanizem govori, da je napredek tam, kjer je možno doseči razcvet za čim več ljudi na čim več področjih, tam kjer se med mestom in podeželjem izvaja obzirna in dobronamerna izmenjava, kjer ljudje skupaj dosežejo bolj bogato življenje. Zaradi diferencialnih pogledov na življenje in vrednot je potrebno najti način sožitja, ki omogoča skupno življenje (Kovačič, 1995).

Pri izvajanju strateških usmeritev se upoštevajo določena načela, in sicer da se posveča več pozornosti kakovosti življenja kot proizvodnji, nematerialni dejavniki majo enako ali večjo vlogo kot materialni, da dajemo dolgoročnost in celovitost pred kratkoročnostjo in parcialnostjo, da upoštevamo posebnosti in drobne strukture podeželja (Kovačič, 1995).

Strateška načela celovitega razvoja podeželja (Kovačič, 1995):

- celovitost namesto sektorskih rešitev; namesto parcialnih, vsebinsko in časovno neusklajenih razvojnih aktivnosti oblikujemo razvojne programe, ki zajemajo vse segmente življenja in dela ter tako omogočimo razvoj posameznikov in skupnosti,
- ohranjanje in krepitev identitete; zajema kulturno, gospodarstveno in prostorsko razsežnost,
- socialna integracija podeželskega prebivalstva; preprečuje razkroj tradicionalne vaške skupnosti in razslojevanje ter integrira priseljence iz drugih okolij,
- kakovost preteklosti podlaga za prihodnost; ugotavlja ustrezno razmerje med tradicijo in uvajanjem sodobnejših vzorcev. Potrebno je zagotoviti takšno smer razvoja, ki bo vodil v sodobnejše bivanje z elementi preteklosti,
- sonaravnost in prijaznost do okolja,
- izhajanje iz lokalnih virov,
- demokratična aktivna udeležba prebivalstva; celovitost je potrebno načrtovati od ideje do izvedbe sočasno z lokalnim prebivalstvom,
- samoiniciativnost in vzajemnost,
- pomoč za samopomoč,
- trajnost razvoja,
- institucionalna podpora; pomeni podpora na evropski, državni in lokalni ravni.

Potrebe ljudi, ki jih moramo pri planiranju upoštevati, so raznolike, in sicer zagotavljanje stanovanj, razvijanje ekonomske dejavnosti in zaposlovanja, primerna prometna infrastruktura in selitvene možnosti, poseljevanje in nasebine, planiranje uporabe prostora, rekreacija, turistična ponudba, kulturna krajina in dediščina, skrb za naravo in biodiverzitetne podobe, gospodarno odlaganje odpadkov in nadzor nad vplivi na okolje. Človek mora gospodariti usklajeno z naravnimi in biološkimi procesi.

S sodobnimi regionalnimi pristopi želimo ohraniti vitalnost podeželja, kot sestavina kulturne dediščine, ohraniti pristnost naravnih sestavin, varovanje podeželja za ohranjanje biotske pristnosti in kakovosti biotopov.

Prisotna raznovrstna kmetijska usmerjenost, zaradi pestrih naravnih razmer. Iščemo dobre kombinacije, kot so kmetijstvo z turizmom za boljše gospodarske razmere.

2.4 Merila urejenega podeželskega prostora

Pri urejanju podeželskega prostora moramo upoštevati razna pravila in zakone in prostorsko ureditvene smernice, ki narekujejo kriterije in določitve za poseganje v območje. Ta merila in pogoji so lahko na državni, regionalni ali občinski ravni.

Za izbrano območje določajo skupna izhodišča za natančnejšo ureditev območja ter zakonski akti, ki odredijo pravni aspekt ukrepov, omejitev in organiziranja področja, univerzalne kriterije za prostorsko planiranje in gradnjo objektov. Zakonski akti morajo vsebovati vsaj določitev lokacijskih pogojev za razvrščanje objektov in del, lege, oblikovanosti, velikosti in organizacije obravnavane parcele ter komunalno opremljenost. Z definirano namensko rabo se pri načrtovanju gradnje določijo unikatna merila in predpisi za ureditev prostora v sami enoti.

Nujni oblikovno-funkcionalni kriteriji za strukturiranje prostora v enoti so (Ur. l. RS, št. 122/2004):

- tipologija zazidave,
- regulacijske črte,
- višine objektov – višinski gabariti,
- nivo izkoriščenosti zemljišča za gradnjo.

Dodatne smernice za spreminjanje in prilagajanje prostora v posamezni prostorski enoti so še (Ur. l. RS, št. 122/2004):

- velikost in preoblikovanje objekta,
- velikost in oblika gradbenih parcel,
- namenskost, delovna zasnova, stopnja zmogljivosti, postavitev objektov v prostoru in orientacija fasad.

Za določitev vseh kriterijev pri ureditvi se sklicujemo na pravne odredbe, ki posegajo na področja varovanja okolja, ohranjanje narave, varovanja kulturne dediščine in trajnostne izrabe naravnih virov. Potrebno je omogočiti razvoj in vzpostaviti pogoje za oblikovanje kvalitetne arhitekture ter prepoznavnost naselja. Smernice za velikost in oblikovanje objektov pri obravnavi posamezne prostorske enote se lahko definirajo izčrpnije, in sicer z elementi arhitekture in z vključenimi povezavami med njimi ter tudi z materialom in barvami (Ur. l. RS, št. 122/2004).

Z morfološkimi analizami naselij je potrebno določiti tipologijo zazidave, kjer upoštevamo različne nabore kategorij, lastnosti prostora in trenutno zgrajene strukture ter samo naravo planirane prostorske urejenosti (Ur. l. RS, št. 122/2004).

Tako se lahko opredelijo (Ur. l. RS, št. 122/2004):

- določitve dopustnega odstopanja od primarne tipologije,
- arhitekturni deli na pročeljih (balkoni, okna, nadstreški ipd.),
- členi urejanja streh (nagib strehe, smer slemena, frčade ipd.),
- prepovedi neprimernih elementov na pročeljih (večkotni izzidki, stolpiči, fasadni pomoli) in strehah objektov (strehe z nezdružljivimi različnimi nakloni in slemeni),
- specifična gradiva in ostale lokalne značilnosti.

Naselje Šentrupert je podeželskega tipa, kjer prevladuje kmetijska panoga, vendar ima kljub temu dobre prometne povezave z okoliškimi kraji. V naselju je vedno več prebivalcev, ki opuščajo kmetijsko dejavnost oziroma se preseljujejo iz mest, kar povzroča večanje števila nekmečkega prebivalstva. Planiranje mora biti osredotočeno na ohranjanje kmetijskih zemljišč in hkrati omogočiti širitev stanovanjskih objektov tudi za nekmečke prebivalce. Pri tem pa se seveda upošteva vsa merila in pogoje, da ne pride do neprimernega posega v kulturno krajino.

3 ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA V NASELJU

Najprej bomo izbrano vas predstavili, in sicer njeno lego v širšem in ožjem prostoru, podali nekaj statističnih podatkov in na kratko opisali še njeno zgodovino.

V nadaljevanju so grafično in opisno predstavljene analize Šentruperta, s katerimi smo pridobili podroben ogled dejanskega stanja naselja. Zaradi tega smo lažje in kakovostnejše planirali predlog prostorskega razvoja podeželskega naselja.

3.1 Predstavitev naselja Šentrupert v ožjem in širšem prostoru

Občina Laško leži v osrednjem delu savinjske regije, ob spodnjem toku reke Savinje, in je del Posavskega hribovja (Slika 2). Po velikosti ga uvrščamo med srednje lokalne skupnosti po površini in med večje lokalne skupnosti po številu prebivalcev v Republiki Sloveniji (Preglednica 1).

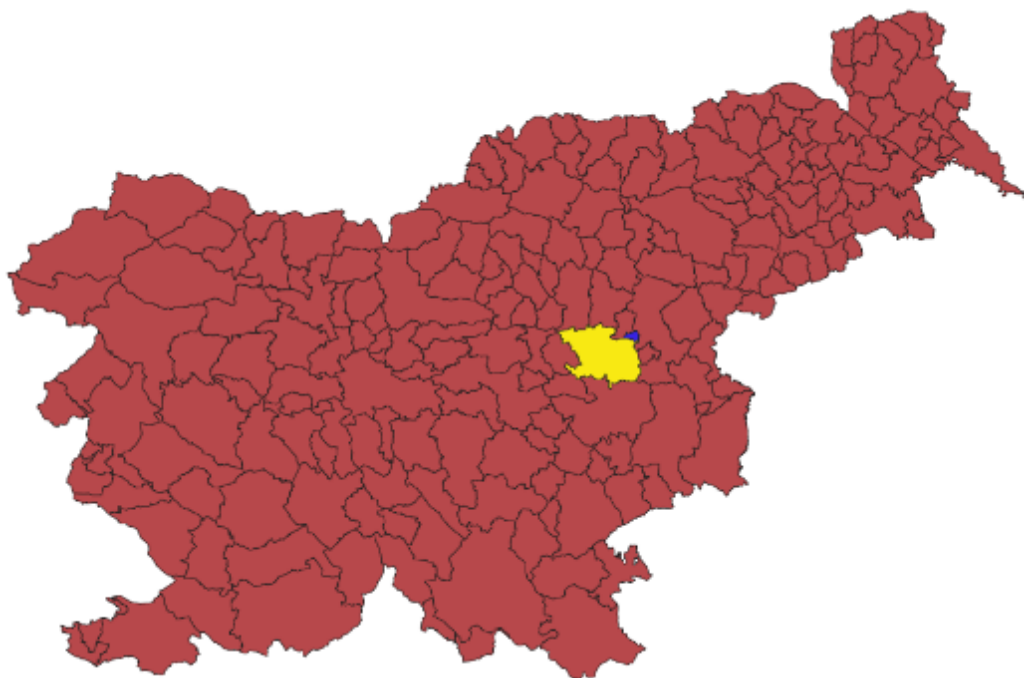
Obsega 86 naselij, ki so združena v krajevne skupnosti, in sicer Rečica, Laško, Sedraž, Marija Gradec, Zidani Most, Rimske Toplice, Jurklošter, Vrh nad Laškim in Šentrupert (Slika 1).

Preglednica 1: Statistični podatki občine Laško (SURS, 2020)

Površina občine Laško:	198 km ²
Št. prebivalcev:	13.067
Št. krajevnih skupnosti:	9
Št. naselij:	86

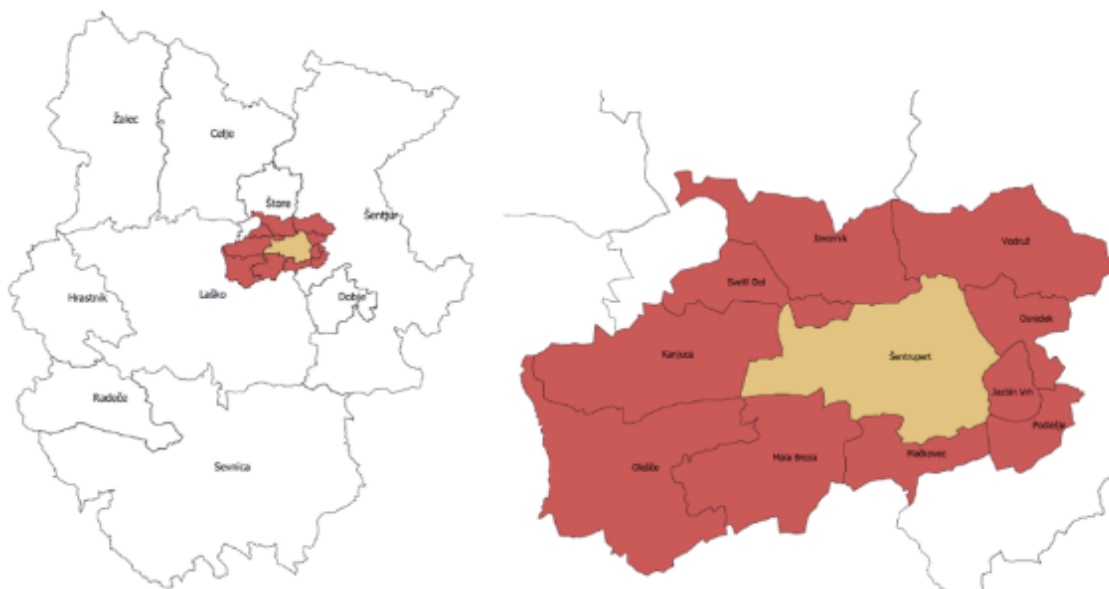

Slika 1: Krajevne skupnosti v občini Laško (vir: Občina Laško, 2021).

Slika 2: Položaj občine Laško in naselja Šentrupert v Sloveniji (vir: GURS, 2020).

Občina meji na občine Žalec, Celje, Štore, Šentjur, Dobje, Sevnica, Radeče in Hrastnik. Naselje Šentrupert je omejeno z naselji Mala Breza, Olešče, Kanjuce, Svetli Dol, Javornik, Vodruž, Osrednek, Jazbin Vrh, Podlešje in Mačkovec (Slika 3).

Slika 3: Sosednje občine in sosednja naselja (GURS, 2020).

Šentrupert ima dobro prometno povezavo z večjimi naselji, kamor se večina ljudi vozi v službe. V sami vasi ni veliko zaposlitvenih možnosti, le redki se preživljajo zgolj s kmetijstvom, zato se dnevno selijo v bližnja mesta, predvsem v Laško, Šentjur in Celje (Slika 4).

Slika 4: Prometna povezava v širšem smislu (vir: iobčina, 2021).

Opremljenosti s centralnimi dejavnostmi v naselju ni. V centru Šentruperta se nahajajo šola, vrtec, cerkev ter gasilski dom. V preteklosti je naselje imelo še trgovino, bencinsko črpalko, gostilno in pošto, vendar so zaradi povečanja števila dnevnih migracij domačinov propadle. Najbližja trgovina z osnovnimi potrebščinami je v naselju Tevče v občini Laško. Nekaj centralnih dejavnosti, kot so zdravstveni domovi, upravne dejavnosti, pošte, banke, trgovine so najbližje v Šentjurju in Laškem, bolnica in srednje šole pa so najbližje v Celju. Športno rekreacijske površine se nahajajo v centru naselja, kjer je nogometno igrišče, v sosednjem naselju Mačkovec pa se nahaja športni park, ki zajema tri smučarske skakalnice ter nogometno, košarkarsko in odbojgarsko igrišče.

V naselju je gospodarska cona, in sicer žaga, ki se ukvarja s predelavo lesa. Okoliški kmetje se z tu dogovarjajo za žagovino, ki jo potrebujejo za živino. V naselje je umeščena tako, da njeno sicer hrupno strojno obratovanje ni moteče, saj je oddaljena od jedra in zato manj slišna, vidna pa tudi ni zaradi gozda okrog nje.

Čez naselje sta speljana telekomunikacijski vod in prosto zračni daljnovod. V centru je ob glavni cesti javna razsvetljava.

3.2 Razvoj naselja skozi čas

Tako kot drugod po Sloveniji so bila tudi Laška hribovja poseljena že pred več tisoč leti. To nam potrjujejo v Šentrupertu izkopane najdbe, kot so npr. orodja iz mlajše kamene dobe. Naselje se je najprej imenovalo Velika Breza, kasneje Breze, leta 1984 pa so ga poimenovali po zavetniku kraja sv. Rupertu v Šentrupert (Maček, 2005).

Slika 5: Jedro naselja Šentrupert (vir: lastni arhiv).

Vas je obstajala že v 13. stoletju v sestavu deželno knežjega gospostva Laško. Leta 1265 so tu zgradili stolp oz. gradič Pirkenstein, ki ga je laško gospostvo imelo za upravno enoto (Slika 6). Ta gradič naj bi postavili Celjski grofje, ki so tod imeli svoja lovišča, upravljali pa so ga vse do njihovega izumrtja leta 1456. Za tem so ga imeli v lasti razni zakupniki, in sicer laški župnik, baroni Moškoni in jurkloštrsko jezuitsko gospostvo. Leta 1773 je gospostvo prešlo v državno last, ki je posestvo gradiča razdelila in prodala okoliškim kmetom. Danes so vidni le še ostanki gradiča. Kdaj natančno je bila cerkev zgrajena, se ne ve, predvidoma med 13. in 15. stoletjem. Leta 1727 so jo prezidali in obnavljali (Maček, 2005).

Stara šola je bila zgrajena 1897, leta 2009 pa so jo porušili in zgradili novo.

Slika 6: Graščina Velika Breza okoli l. 1900 (vir: Maček, 2005: str. 10).

Franciscejski kataster iz leta 1825 (Slika 7) je urejen in zanesljiv kataster. Slovensko ozemlje je pretežno imelo zemljiško katastrsko izmero izdelano do leta 1828, pri čemer je Prekmurje izvzeto. Razpoložljivi

podatki iz zemljiškega katastra so bili vsaj od 1974 v neprekinjenem zaostajanju z realno rabljenostjo (Demšar, 1996).

Podatki iz obravnavanega zapisa so bili kartirani. Franciscejski kataster je zajemal množico različnih informacij, in sicer: katastrske načrte, seznam zemljiških parcel, končni opis meje katastrske občine, indikacijske skice, seznam stavbnih parcel, abecedni seznam posestnikov, seznam kultur, izračun površin in pismene navedbe davkarije in seznam nepoznanih posestnikov. V indikacijskih skicah, ki so bile falsifikat katastrskih planov, so bile parcele po kulturnem kriteriju barvno ločene. Obarvanje je definiralo enostavne, mešane in spreminjajoče se parcele (Mlakar, 1990).

Slika 7: Franciscejski kataster naselja Šentrupert (vir: Arhiv RS, 2021).

3.3 Analize

Podrobnejša analiza naselja Šentrupert je predstavljena s kartami, ki temeljijo na obstoječih predlogah geodezije in kartografije, in sicer: barvni letalski posnetek (Digitalni ortofoto, 2020), zemljiški kataster, kataster stavb ter register naravne in kulturne dediščine. Predstavljajo naravne in ustvarjene elemente izbrane naselbine, kulturno dediščino, cestno omrežje, namen in etažnost objektov, rabo prostora, morfološko analizo, oris rabe prostora in koncept naselbine.

3.3.1 Naravne danosti

Relief

Relief je odločilen člen pri izoblikovanju kulturne podobe področja, saj določa njeno morfologijo. Je neodvisen pokrajinski dejavnik.

Šentrupert ima zelo razgibano, hribovito površje. Nadmorska višina znaša nekje od 355 m do 635 m. To predstavlja dodatno omejitev v prostoru za širjenje samega naselja. Smer slemenitve je enaka Posavskemu hribovju, in sicer od vzhoda proti zahodu (Slika 8).

Podnebje

Podnebje, ki velja za občino Laško in prevladuje v Sloveniji, je zmerno celinsko. Zime so hladnejše, poletja vroča, spomladi in jeseni pa je toplo in sveže. povprečna januarska temperatura je malo pod 0 stopinj Celzija, srednja julijska temperatura pa se približa 20 stopinjam Celzija. Na leto pade približno 1169,3 mm padavin, največ v mesecu juliju in novembru. Sneg je pričakovan od konca oktobra do sredine aprila.

V Občini Laško ima Savinja snežno-dežni režim. Odločilni spomladanski višek vode je predvsem posledica kopnenja snega v goratem predelu, medtem ko je jesenski višek posledica dlje trajajočega in obilnega deževja. Nezanemarljivo povodje je v Občini Laško že večkrat privedlo do zaskrbljujočega stanja s povzročeno materialno škodo.

Vegetacija

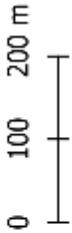
V izbranem naselju najdemo bogato in ohranjeno naravo, kar se kaže v dobro ohranjenih gozdnih površinah. Prednjačijo mešani gozdovi s prevlado listavcev, med drevesnimi vrstami pa sta najbolj zastopani smreka in bukev. Kar ni poraslo z gozdovi, so v glavnem obdelovalne površine.

RELIEF

Legenda:

- Nadmorske višine
- 510 m - 565 m
 - 345 m - 400 m
 - 405 m - 460 m
 - 465 m - 505 m
 - 570 m - 625 m
 - 630 m - 660 m

Vir podatkov: LIDAR, 2020
Sanja Kodrin
marec, 2021

Slika 8: Relief naselja.

Hidrologija

Največji vodotok v očini Laško je reka Savinja, ki teče po občini od severa proti jugu, jo razdeli na dva dela ter se na južni strani izliva v reko Savo. Savinja ima svoje mogočnejše in manjše pritoke, ki vplivajo na podobo vodotoka - to so Rečica, Lahomnica, Ična in Gračnica (Slika 9).

Velik problem za občino predstavljajo poplave, ki se pojavljajo v različnih delih skoraj vsako leto v jesenskem in spomladanskem času. V naselju Šentrupert ni težav s poplavami, ker ni pritokov.

Slika 9: Vodno območje Save s povodjem reke Savinje na območju občine Laško (vir: občina Laško, 2007).

3.3.2 Demografska slika občine Laško

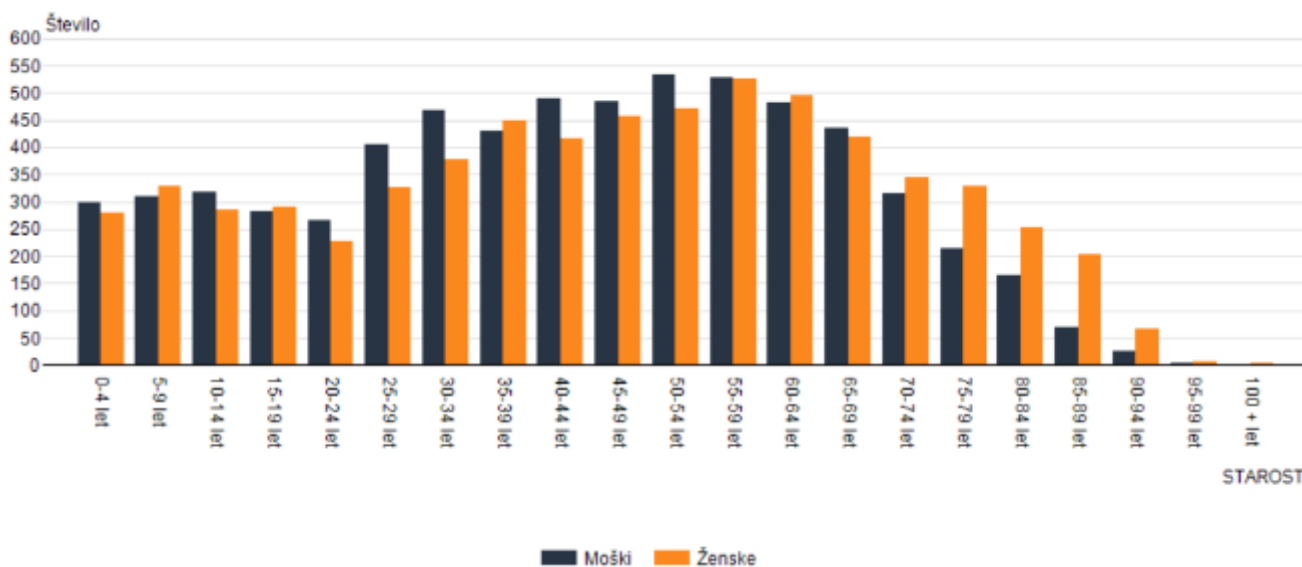
Občina obsega 86 naselij, v katerih živi po podatkih demografske statistike za leto 2020 kar 13.067 prebivalcev. Od tega je 6.521 moških in 6.546 žensk, kar je približno polovica. V občini živi tudi 417 tujih državljanov. Največ prebivalcev je starih od 50 do 59 let, najmanj pa 85 let ali več (Grafikon 1). Povprečna starost občanov je bila 45,1 let in tako višja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije, ki znaša 43,6 let. Gostota prebivalcev na kvadratni kilometer znaša 66. Število živorojenih otrok je bilo nižje od števila umrlih. Število odseljencev iz občine bilo nižje od tistih, ki so se vanjo priselili (SURS, 2020).

V naselju Šentrupert živi 396 prebivalcev, od tega je 211 moških in 185 žensk. Najbolj je zastopana starostna skupina od 45 do 59 let, najmanj pa od 75 do 84 let. Skozi preteklih deset let se je število prebivalcev počasi povečevalo (Preglednica 2). Med prebivalci prevladuje srednješolska izobrazba, sledi ji osnovnošolska, najmanj ljudi pa ima višješolsko ali visokošolsko izobrazbo (SURS, 2020).

Preglednica 2: Število prebivalcev v naselju po letih (SURs, 2020).

Leto:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Št. prebivalcev:	370	377	362	368	389	397	387	381	382	389	396

V občini Laško je več aktivnih prebivalcev, to so osebe stare med 15 let-64 let, kot neaktivnih. V letu 2020 je bilo 5.509 zaposlenih in samo 500 prebivalcev brezposelnih. Med brezposelnimi osebami je več moških. Povprečna mesečna bruto plača na zaposleno osebo je za približno 17 % manjša od letnega povprečja mesečnih plač v Sloveniji, v neto znesku pa za približno 15 % (SURs, 2020).

Grafikon 1: Starostni prikaz števila prebivalcev v Občini Laško (vir: SURs, 2020).

3.3.3 Ustvarjene danosti

Analiza dejanske rabe prostora

Kmetijstvo je na podeželju temeljna dejavnost. To bo nespremenjeno tudi v prihodnosti neodvisno od deleža prebivalstva, ki bo kmetovalo. Kmetijstvo je na podeželju tisti dejavnik, ki oblikuje pokrajino oziroma naselje.

Na območju naselja Šentrupert je kmetijstvo usmerjeno predvsem v govedorejo. Prevladujejo trajni travniki in gozd, vendar pa se širijo tudi območja kmetijskih zemljišč, ki se zaraščajo. Pomemben del dejanske rabe so tudi njive, vrtovi ter stanovanjska območja, kar je dokaz, da je to naselje podeželska vas (Slika 10).

Analiza namenske rabe prostora

Sprejet prostorski akt, ki velja za naselje Šentrupert, je občinski prostorski načrt občine Laško (OPN, UL RS, št. 3/2018). Prostorski predpisi določajo namensko rabo za: gozdne površine, območja varovanja

vodnih virov, območja naravnih znamenitosti in kulturnih spomenikov, ogrožena območja, poseljena območja, proizvodna območja.

Osnovna namenska raba prostora je deljena na (Ur. l. RS, št. 99/2007):

- območja stavbnih zemljišč,
- območja kmetijskih zemljišč,
- območja gozdnih zemljišč,
- območja vodnih zemljišč,
- območja drugih zemljišč.

Podrobnejša namenska raba prostora (povzeto iz planskega akta) predstavlja oprijemljive značilnosti prostora in načrtovano uporabo ter se deli na (Ur. l. RS, št. 99/2007):

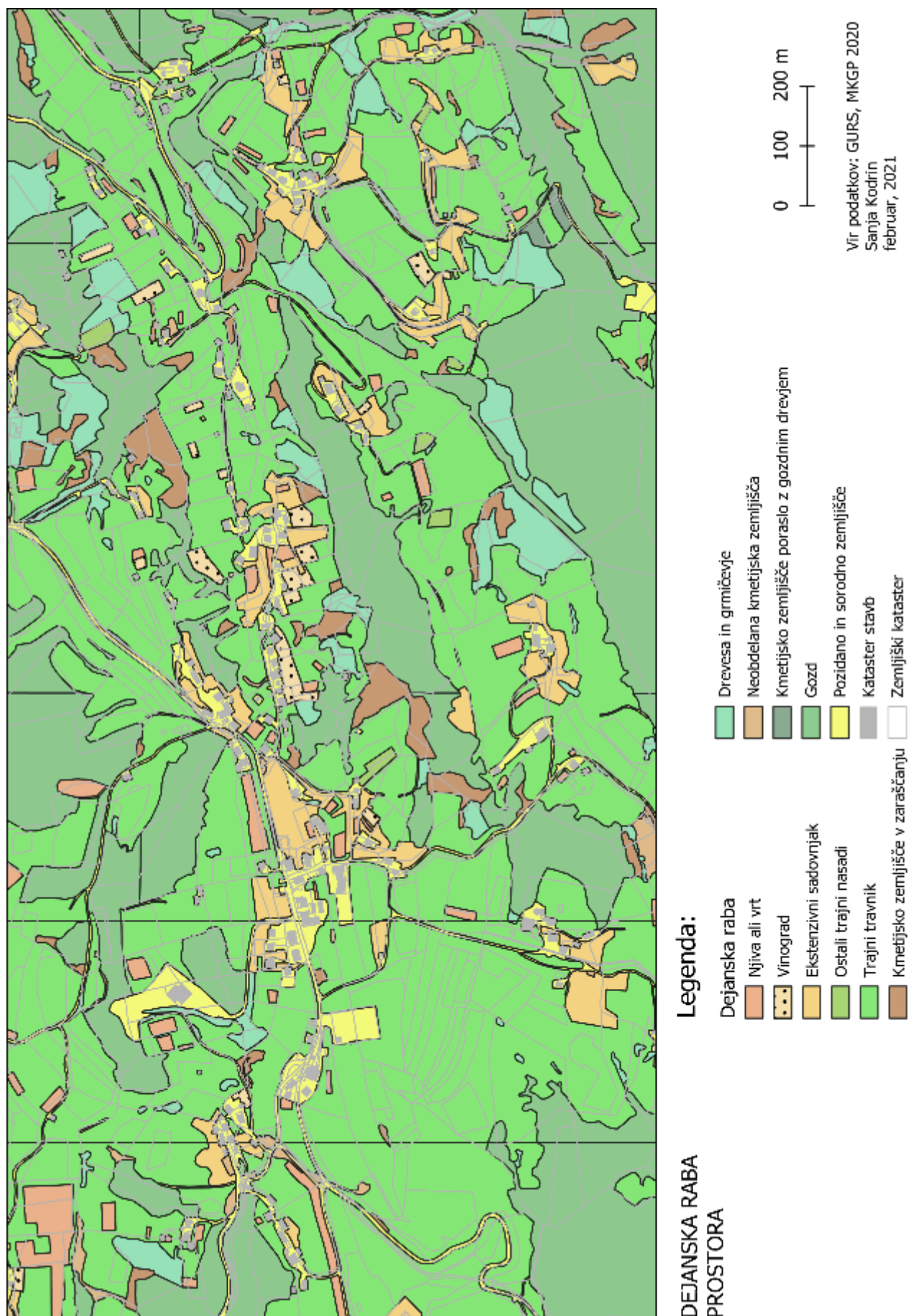
- območja stanovanj,
- območja centralnih in proizvodnih aktivnosti,
- posebna območja,
- območja zelenih površin,
- območja prometne infrastrukture,
- območja komunikacijske infrastrukture,
- območja energetske in okoljske infrastrukture,
- območja za potrebe obrambe v naselju,
- površine razpršene poselitve,
- območja najboljših in drugih kmetijskih zemljišč,
- območja gozdnih zemljišč,
- območja površinskih voda,
- območja vodne infrastrukture,
- območja mineralnih surovin,
- območja za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- območja zunaj naselij za potrebe obrambe,
- ostalo.

V Šentrupertu v analizi podrobne namenske rabe so pod stavbna zemljišča prikazane površine razpršene poselitve, preostala področja centralnih aktivnosti, gospodarska cona, stanovanjske parcele in pokopališče. Pod kmetijska zemljišča imamo v manjšini najboljša kmetijska zemljišča, prevladujejo pa druga kmetijska zemljišča in gozd (Slika 11).

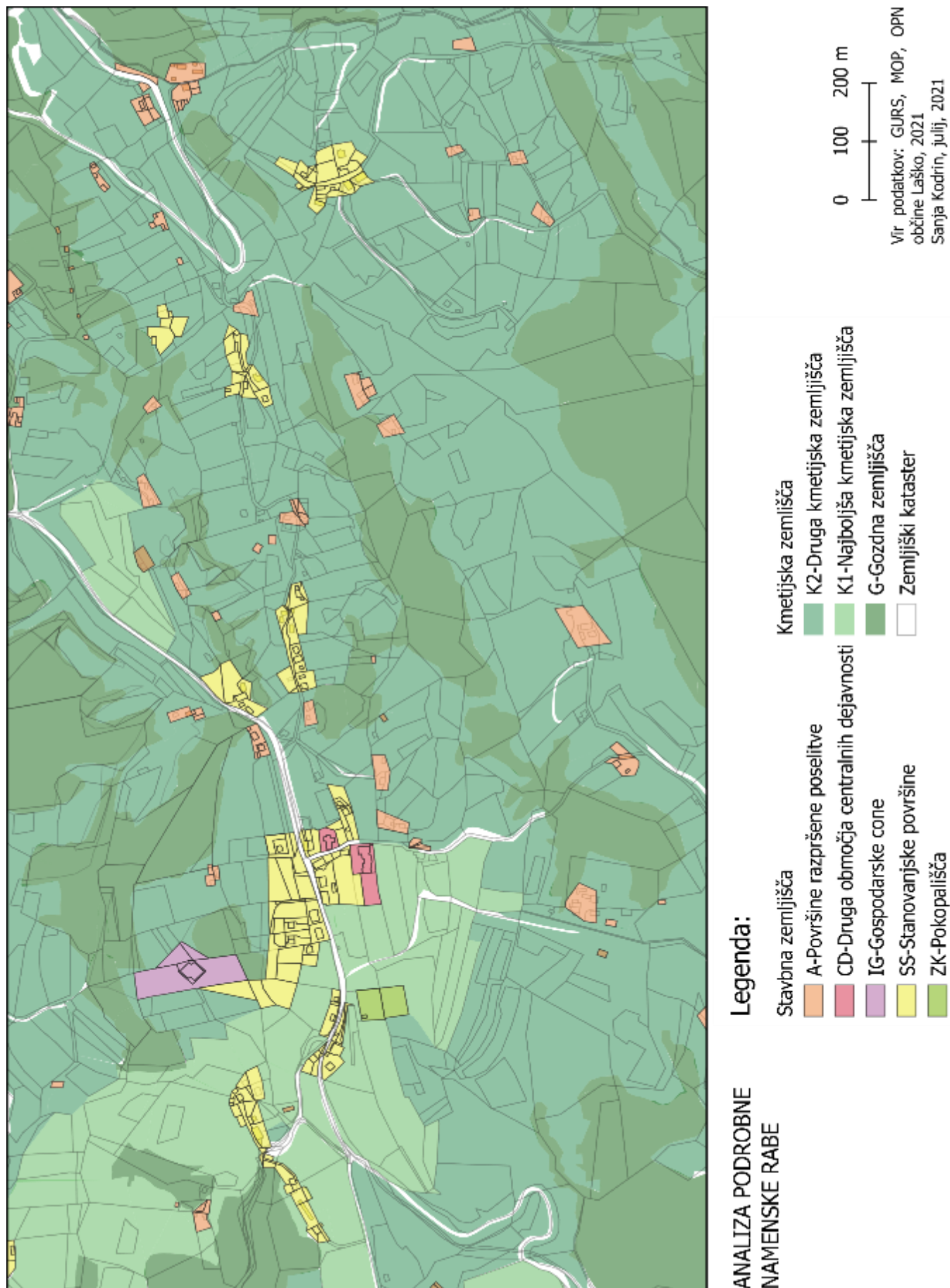
Analiza omejitev v prostoru

Naselje nima veliko omejitev v prostoru. V centru je prisotna omejitev registra nepremičnin kulturne dediščine, ki zajema župnišče, cerkev, kaplanijo in staro šolo, katero so porušili in leta 2009 zgradili novo.

Nekaj površin gozda zajemajo varovalni gozdovi, vse ostale površine so druga kmetijska zemljišča, ki niso najboljša. Naselje ima vodovarstvena območja na občinskem nivoju, ne zajema pa območja nature 2000 (Slika 13).

Slika 10: Dejanska raba prostora.

Slika 11: Namenska raba prostora.

Prometna analiza

Zakon o javnih cestah (ZJC, Ur. l. RS, št. 33/2006) navaja, da so javne ceste državne in občinske ceste. »Državna cesta je kategorizirana javna cesta, namenjena prometnemu povezovanju regij ter pomembnejših naselij v državi in z enakimi v sosednjih državah, prometnemu povezovanju pokrajin znotraj države ter prometnemu povezovanju pomembnejših naselij znotraj pokrajine. Če na taki cesti ni zgrajena obvozna cesta mimo naselja, je sestavni del državne ceste tudi njen del, ki poteka skozi naselje. Glede na pomen za promet in povezovalne funkcije v prostoru se državne ceste kategorizirajo na avtoceste, hitre ceste, glavne ceste I. in II. reda ter regionalne ceste I., II. in III. reda, občinske ceste pa na lokalne ceste in javne poti. Lokalna cesta je občinska cesta, ki povezuje naselja v občini z naselij v sosednjih občinah ali naselja in dele naselij v občini med seboj in je pomembna za navezovanje prometa na javne ceste enake ali višje kategorije.«

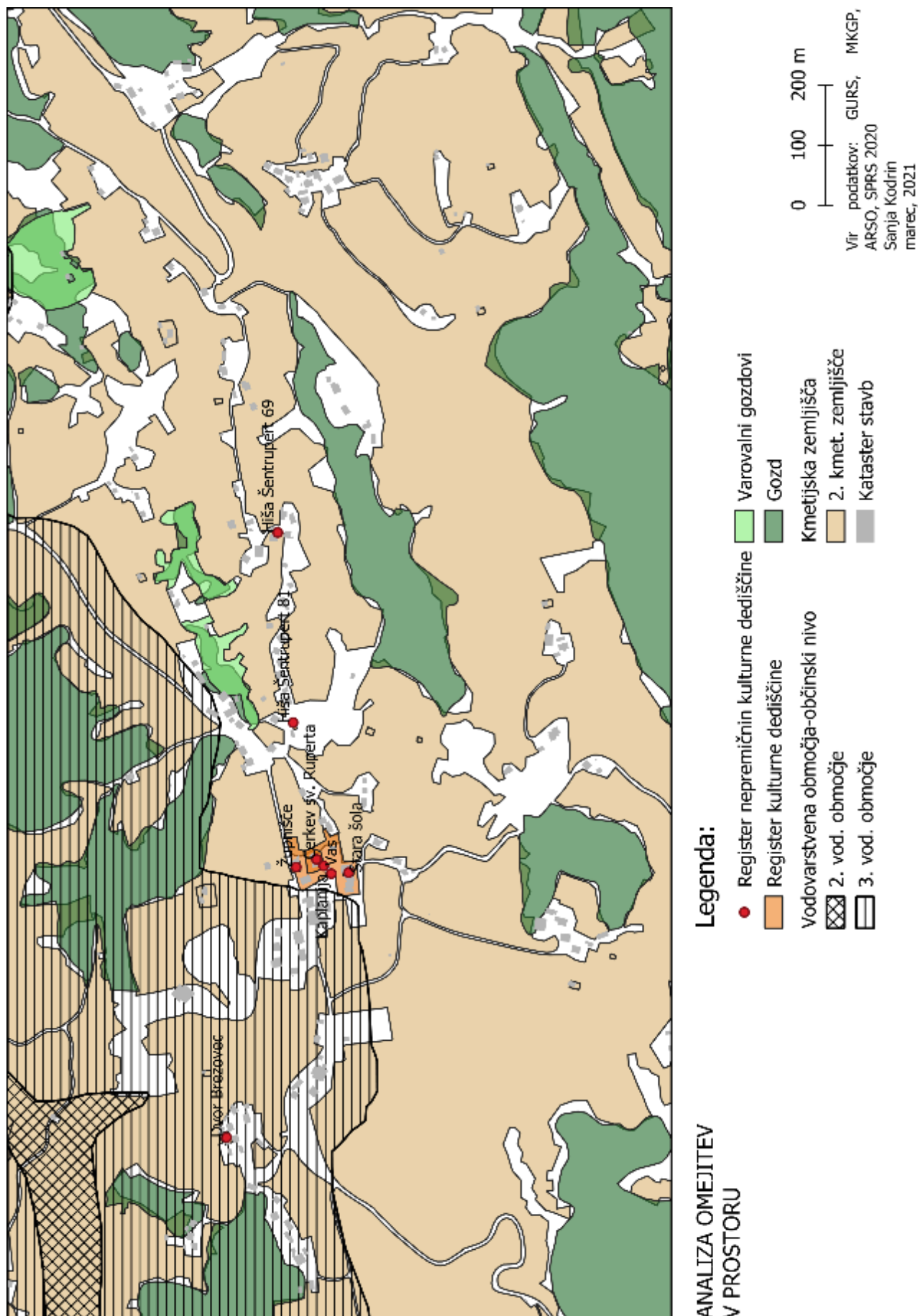
Legenda:

avtocesta	mestna ali krajevna cesta	turistična cesta
hitra cesta	javna pot za kolesarje	lokalna cesta
glavna cesta I. reda	gozdna cesta	javna pot
glavna cesta II. reda	nekategorizirana cesta	glavna mesta cesta
regionalna cesta I. reda	planinska pot	zbirna mestna ali krajevna cesta
regionalna cesta II. reda		
regionalna cesta III. reda		

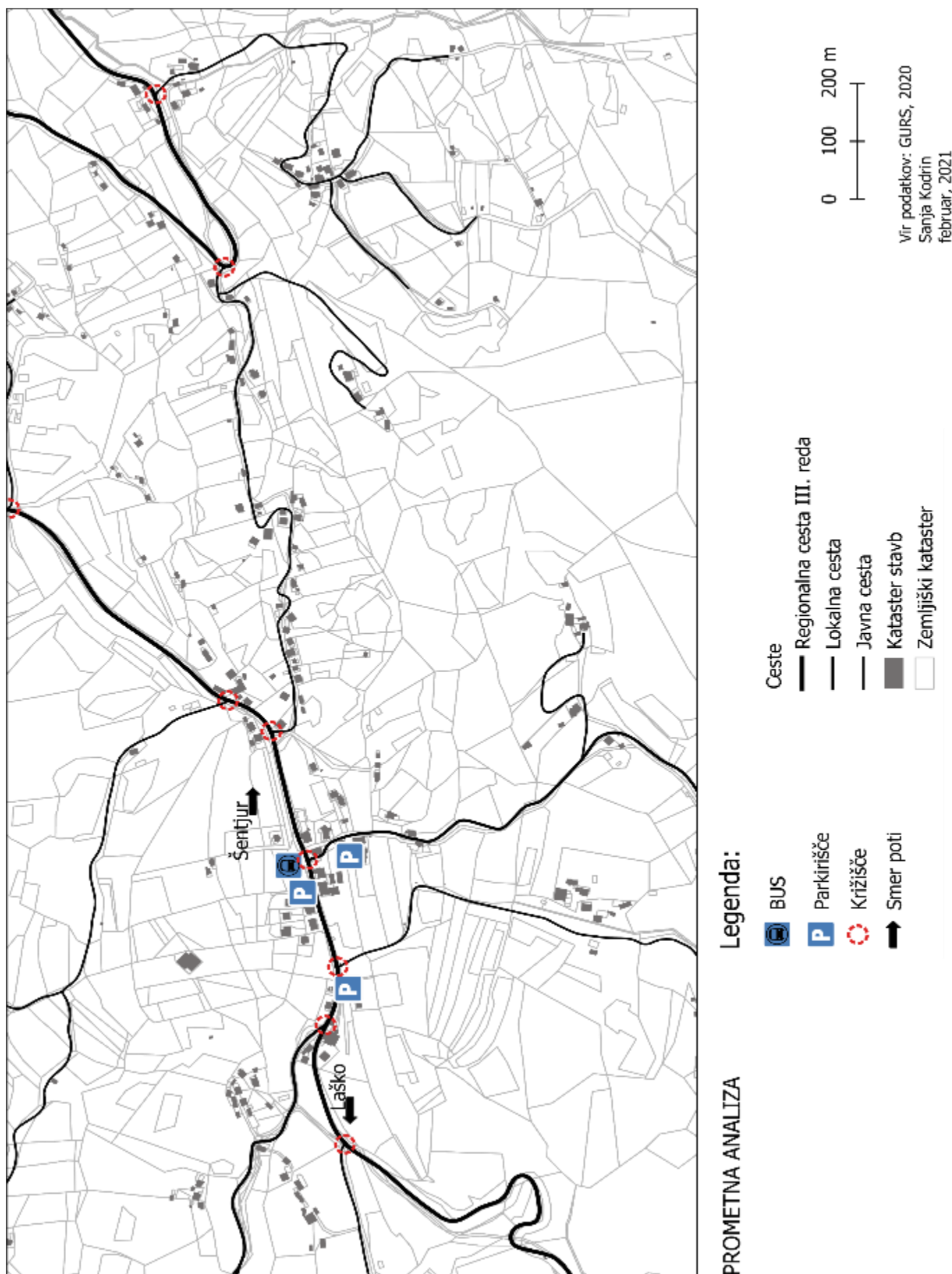
Slika 12: Kategorizacija cest v naselju Šentrupert (vir: iobčina, 2021).

Šentrupert je na geografsko zelo razgibanem terenu, zato je pozimi težje dostopen. Hribovit teren vpliva na cestno mrežo. Iz Šentruperta vodi državna cesta proti zahodu do Laškega, proti vzhodu pa do Šentjurja (Slika 12). Čez to cesto se vozi ves lokalni promet, tovorna vozila in potniški promet, zato je na nekaterih odsekih precej poškodovana in potrebna obnove.

V centru naselja je avtobusna postaja, ki je uničena in zapuščena, kljub temu da otroci vsak dan čakajo tam na avtobusni prevoz. V središču je tudi nekaj parkirišč, ki jih ob dogodkih primanjkuje, kar prisili ljudi, da parkirajo delno na cesti, s čimer se poveča nevarnost (Slika 14).

Slika 13: Omejitve v prostoru.

Slika 14: Prometna analiza.

Morfološka analiza

Tipologijo slovenskih naselij razdelimo na (Fister, 1993):

- samotne kmetije, ki so skupine objektov, ki v gospodarskem smislu oblikujejo samostojno celoto; okrog objektov je enovito pripadajoče zemljišče,
- verižno/razloženo naselje, ki je predhodna oblika med samotno kmetijo in strnjenim naseljem, večje število domačij, ki so linearno nizane na slemenu ali v dolini; posest ni več grupirana v celek temveč razmetana po celem vaškem teritoriju,
- strnjeno naselje.

Možna je delitev naselij po različnih kriterijih, vendar po morfologiji razlikujemo naslednje tipe vasi (Fister, 1993):

- dolga vas je z domovi v vrsti, nastale z načrtno kolonizacijo ravnin, to so obcestne vasi, barjanske vasi, gozdne vasi, vasi ob potoku,
- gručasta vas se prilagaja terenu, nastala iz zaselkov, izgleda brez reda, najbolj razširjena v goratem svetu, to so središčne, krožne, zvezdaste in mrežne vasi,
- kompleksne vasi, skupen daljši zgodovinski razvoj, ki je viden v tlorisu naselja, bolj kompleksna zasnova,
- zvezdasta vas,
- tržna vas,
- mrežna vas.

Šentrupert je verižno naselje, ki se je razvilo iz fare (cerkev, gostilna, šola, trgovina). Od vaškega jedra se proti zahodu in vzhodu nadaljuje širitev ob komunikaciji. Prevladujejo kmetije, ki so razpršene po celotnem naselju (Slika 15).

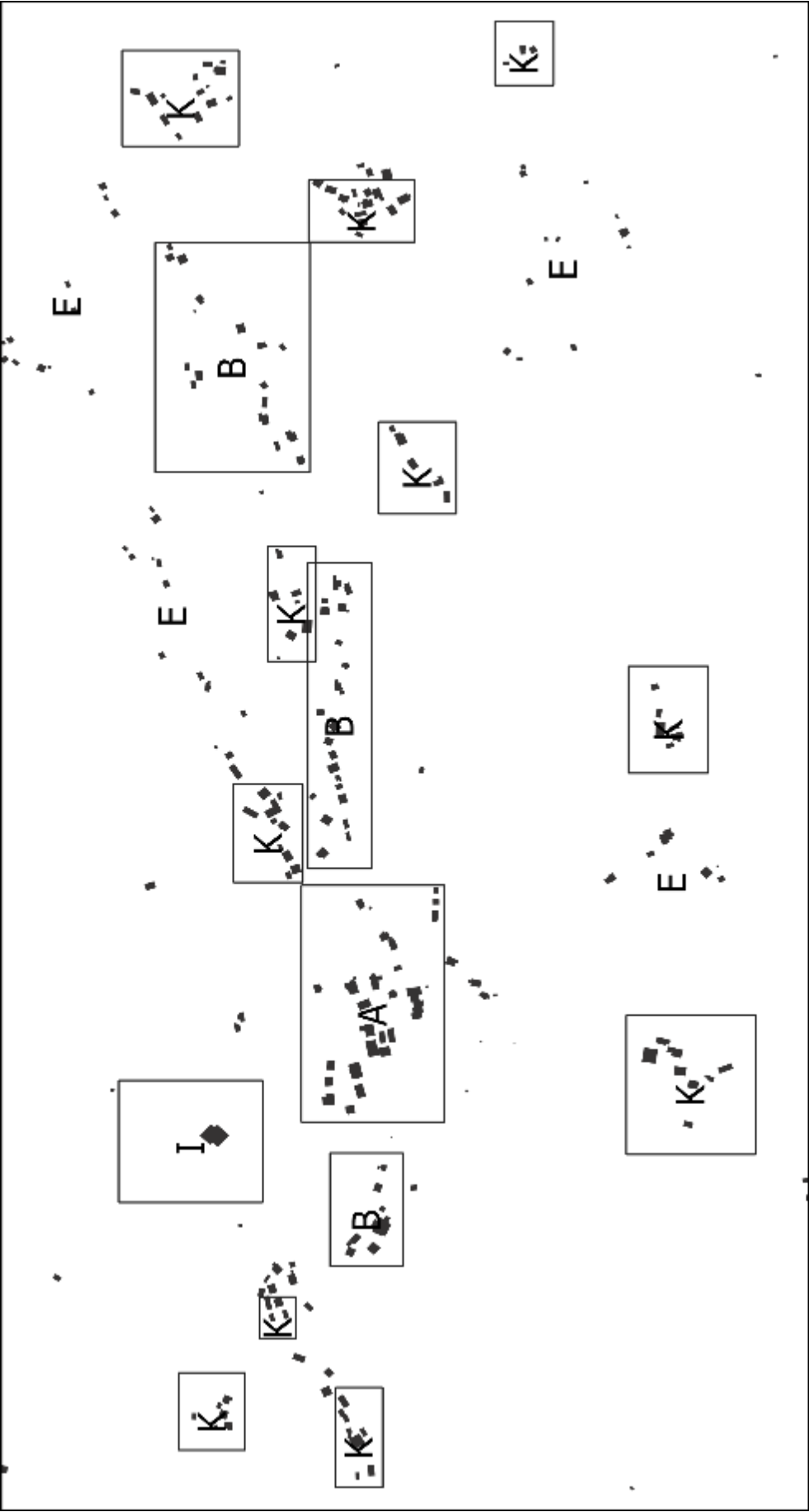
Analiza namembnosti in etažnosti objektov

Preko analiziranja namembnosti objektov sledi ugotovitev, da ima naselje značilno ruralno tipologijo. S preučitvijo hiš smo spoznali, da je večina stanovanj v samostojni stavbi z enim stanovanjem. Veliko je pomožnih gospodarskih objektov, ki predstavljajo hleve, kozolce, delavnice in garaže.

V centru se nahajajo stavbe namenjene javnosti, in sicer cerkev, župnišče, šola in gasilski dom. Poleg pokopališča se nahaja mrliška vežica, v njeni bližini pa sta tudi dve kapelici. Prevladujejo stanovanjske hiše z različnimi pomožnimi gospodarskimi objekti (Slika 16).

Prevladujejo stanovanjski objekti, ki imajo tri etaže: klet, pritličje in podstrešje. Večina pomožnih gospodarskih objektov ima pritličje in eno dodatno etažo (Slika 17).

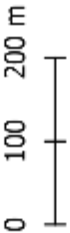
S pregledom objektov na terenu je bilo ugotovljeno, da so slednji dobro vzdrževani. Veliko je prenovljenih, kar nekaj pa je tudi novogradenj. Slabše urejena so nekatera gospodarska poslopja, ki se opuščajo.

Legenda:

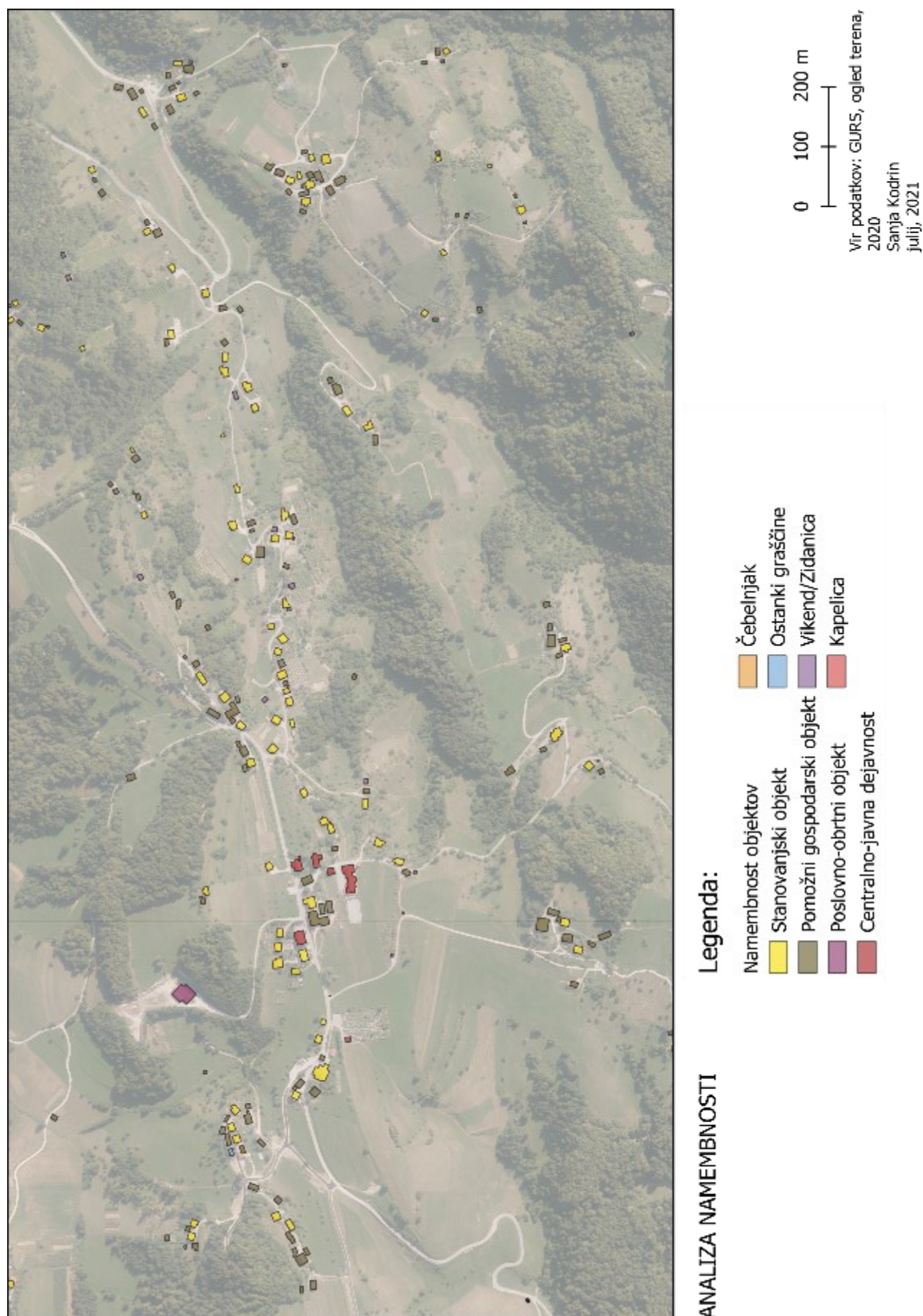
	Kataster stavb
	Vaško jedro
	Širitev ob komunikaciji
	Razpršena gradnja
	Proizvodna obrt
	Kmetije

ANALIZA MORFOLOGIJE

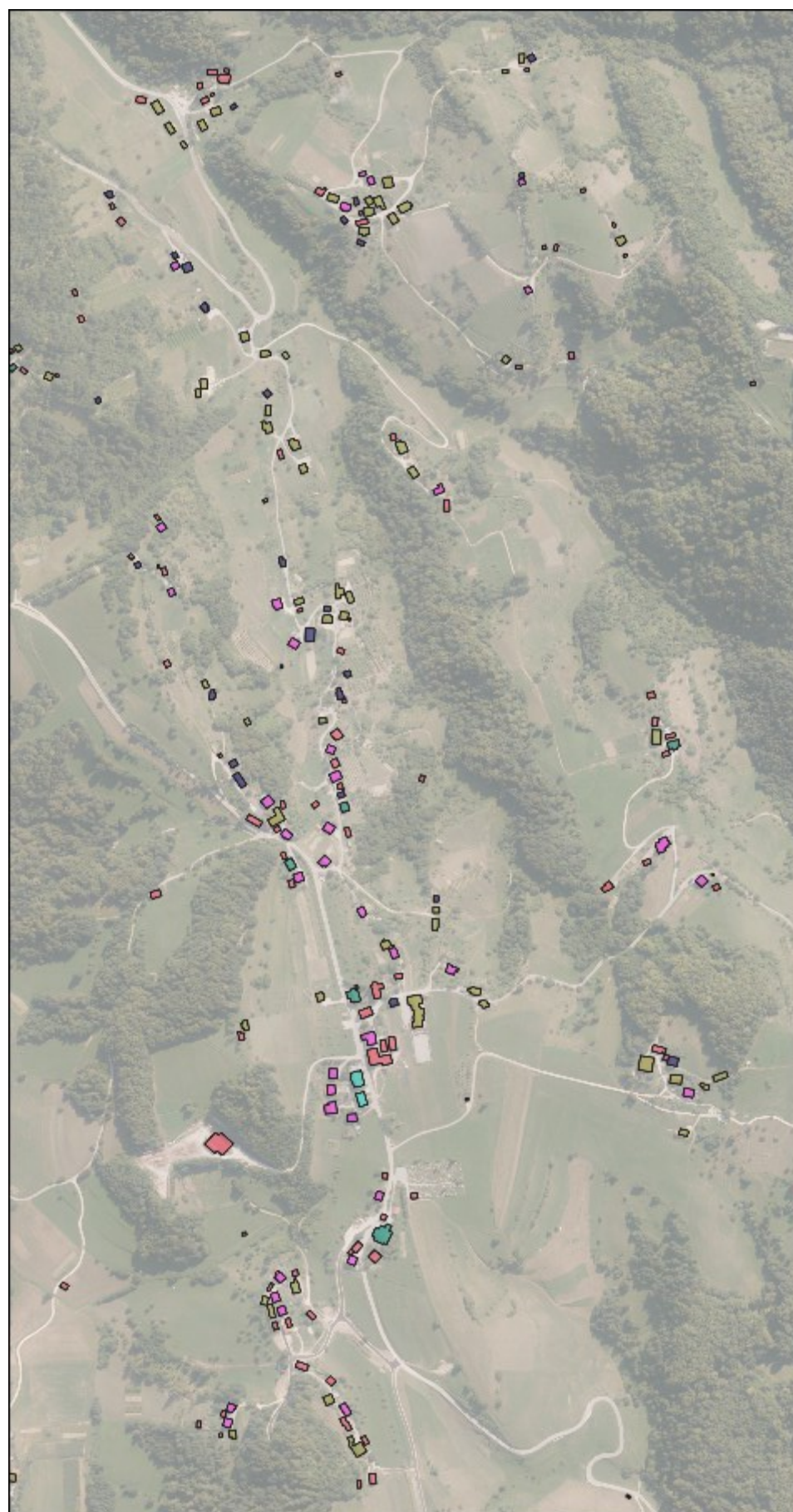

Vir podatkov: GURS, ogled terena,
2020
Sanja Kodrin
julij, 2021

Slika 15: Morfologija naselja.

Slika 16: Namembnost objektov.

Legenda:

Etaže

k+p

p

k+p+1

p+1

p+2

p+3

Slika 17: Etažnost objektov.

0 100 200 m
Vir podatkov: GURS, ogled terena,
2020
Sanja Kodrin
julij, 2021

3.3.4 Sintezne ugotovitve analize obstoječega stanja – SWOT analiza

S SWOT analizo razčlenimo in prikažemo prednosti (S - strenghts), slabosti (W - weaknesses), priložnosti (O - oppurtunities) in nevarnosti (T - threats) naselja. Na podlagi izdelanih analiz smo sintezne ugotovitve glede stanja v prostor strnili v SWOT analizo (Preglednica 3).

Preglednica 3: Prednosti in slabosti ter priložnosti in nevarnosti za razvoj Šentruperta

PREDNOSTI	SLABOSTI
- Prijetno okolje	- Neurejena parkirišča in avtobusna postajališča
- Naravna danost (veliko gozdov)	- Opuščanje glavne gospodarske dejavnosti (kmetijstva)
- Ustrezno za širitev športne in rekreacijske površine	- Ni manjše centralne dejavnosti, kot sta trgovina in gostilna
- Rast števila prebivalcev	
- Dobra prometna dostopnost do večjih naselij	
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
- Možnosti za poselitev	- Razmere pozimi
- Možnosti za urejanje športno-rekreacijskih površin	- Nevarnost plazov na strmih pobočjih
- Možnost razvoja družbenih dejavnosti	

Ugotovljene prednosti so usmerjene k tistim dejavnikom, ki pozitivno doprinašajo uresničevanju zastavljenih ciljev, zato jih moramo razvijati in ohranjati, slabosti pa izboljšati.

Pri preučevanju dejanske rabe se je izkazalo, da glede na celotno površino naselja prednjačijo trajni travniki, kmetijska zemljišča in gozd.

Pri planiranju razvoja Šentruperta se obravnavajo tudi obstoječe omejitve v prostoru, kot so naravne vrednote, ekološko pomembna območja in objekti pod zaščito kulturne dediščine.

Z obravnavo cestnega omrežja je bilo ugotovljeno, da so vzpostavljene dobre prometne povezave z mesti Laško, Celje, Šentjur. Na Laško stran je cesta v slabšem stanju in je potrebna preureditve. V vaškem jedru Šentruperta primanjkuje parkirišč.

Glede na morfološko analizo je Šentrupert verižno naselje razvito iz fare. Od vaškega jedra se proti zahodu in vzhodu nadaljuje širitev ob komunikaciji. Prevladujejo kmetije, ki so razpršene po celotnem naselju.

Z analizo namembnosti objektov smo ugotovili, da je naselje značilnega ruralnega tipa. Prevladujejo stanovanjski objekti s pomožnimi gospodarskimi poslopiji, kot so hlevi, kozolci in delavnice.

Analiza etažnosti objektov je pokazala, da ima večina stanovanjskih objektov klet, pritličje in še eno nadstropje, pri gospodarskih poslopijih pa prevladuje ena etaža.

Opravljenе prostorske analize so izhodiščna točka za načrtovanje ciljev prostorskega razvoja naselbine. Nujno je upoštevati tudi potrebe ter želje prebivalcev in predpisano zakonodajo.

4 PREDLOG UREDITVE NASELJA

4.1 Cilji prostorske ureditve naselja

Glavni cilji prenove in razvoja podeželskih naselij so izboljšati življenjske razmere vaščanov na podeželju. Za nadaljnji prostorski razvoj Šentruperta smo si tako zastavili cilje, ki izhajajo iz analize stanja, SWOT analizi in izhodiščih razvoja.

- centralne dejavnosti: vzpostavitev manjše trgovine in lokala,
- prometna infrastruktura: ureditev parkirišč v centru naselja, ureditev sprehajalnih in kolesarskih poti na ožjem in širšem območju naselja, rekonstrukcija glavne ceste skozi naselje z ureditvijo površin za pešce, ureditev avtobusnega postajališča,
- stanovanja: zgostitev stanovanjske gradnje,
- šport in rekreacija: ureditev sprehajalnih in kolesarskih poti, povečati igrišče za potrebe otrok,
- podoba naselja: ureditev središča, naselja,
- ohranjanje kmetij in razvoj turistične ponudbe: omogočiti razvoj obstoječih kmetij ter razvoj novih, razvijati kmečki turizem in ponudbo lokalnih proizvodov (tudi v smislu kratke verige od predelave hrane do končnega potrošnika).

4.2 Koncept in predlog ureditve naselja

Šentrupert je verižno naselje, ki ima veliko nezazidanih površin namenjenih stanovanjski gradnji. Najprej je potrebno zgostiti nepozidane predele v naselju, da se potem lahko razširi navzven. Pod to spada razširitev jedra naselja in dodajanja zelenih površin, kot so igrišča in igrala.

Glede na stalno priseljevanje prebivalcev je treba v Šentrupertu zagotoviti vsaj manjšo trgovino in prostor za medgeneracijsko druženje. Lokacija manjše trgovine in lokala bi bila nekoliko iz vaškega jedra, kjer je pred leti že bila, ob glavni cesti, ki pelje skozi naselje. Ureditev le tega bi prispevala k boljšemu ambientu naselja, kjer bi se lahko ljudje družili in spočili.

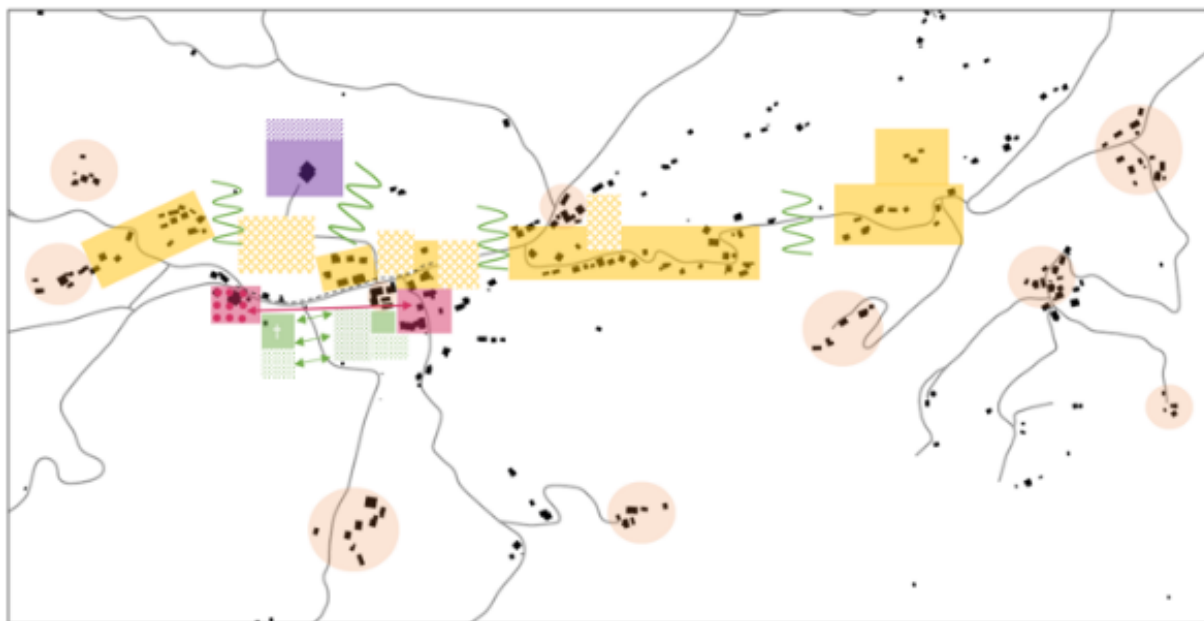
Na območju šole in vrtca je potrebno urediti in razširiti igrišče in igrala ter zagotoviti zelene površine namenjene otrokom in ostalim ljudem za sproščanje in rekreacijo.

Razširiti je potrebno pokopališče, saj se število prebivalcev počasi, konstantno povečuje.

Potrebno je ohraniti kmetije in jih hkrati spodbuditi k razvoju kmečkega turizma s ponujanjem domačih proizvodov.

Glavno cesto skozi naselje je treba rekonstruirati in urediti tudi vsaj enostranski pločnik. Urediti je potrebno parkirišča ob avtobusni postaji, šoli in ob na novo predvidenih centralnih dejavnostih, ker jih sicer tudi sedaj ob večjih dogodkih že primanjkuje.

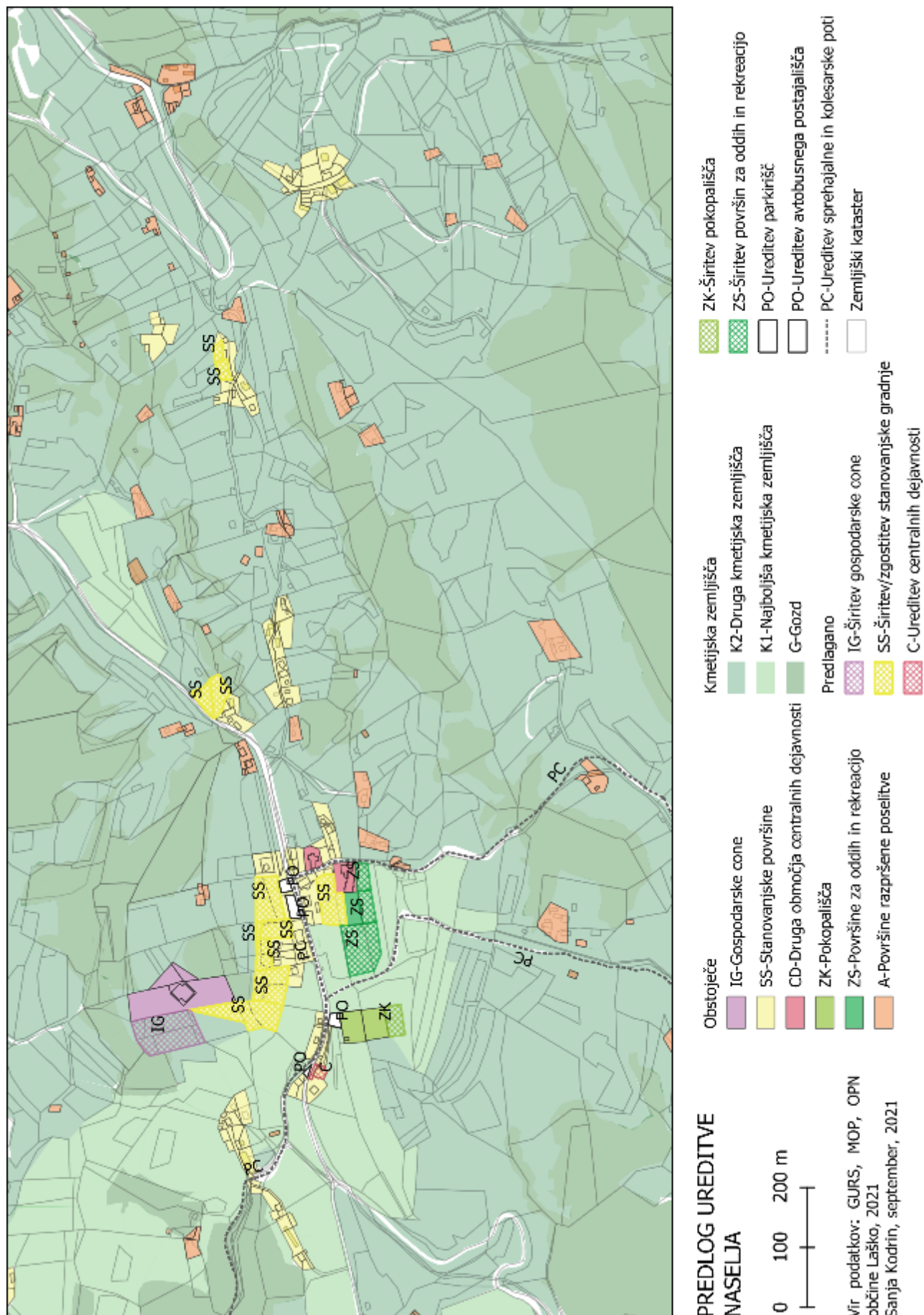
Okolica obstoječih avtobusnih postajališč se uredi z novo zasaditvijo in enotnimi postajališči in predvidi nove postaje. Potrebno bi bilo urediti sprehajalno in kolesarsko pot, ker v naselju vedno več ljudi rekreativno preživlja svoj prosti čas. Ti dve poti bosta vodile po naselju do kmetij, ki jim bodo lahko postregle z domačimi proizvodi in bi s tem sebi lahko povečali zaslužek, ljudje pa bi se zadovoljno rekreirali. Sprehajalna in kolesarska pot bi se začeli iz smeri severu-zahod, ljudje iz te smeri pridejo iz celjske koč in naselja Svetina v Šentrupert, nadaljevala bi se mimo na novo vzpostavljene trgovine in lokala, okrog hriba v sosednjem naselju Mačkovec in nazaj v Šentrupert do samega centra naselja (Slika 18 in 19).

Legenda:

	Obstoječa stanovanjska gradnja		Nove centralne dejavnosti
	Širjenje/zgostitev stanovanjske gradnje		Ohranitev obstoječih kmetij
	Obstoječe zelene površine (igrišče, pokopališče)		Obstoječa gospodarska cona
	Širitev zelenih površin		Širitev gospodarske cone
	Obstoječe centralne dejavnosti		Ohranitev zelenih predahov med grajeno strukturo
			Ureditev pločnika

Slika 18: Koncept prostorske ureditve naselja.

Slika 19: Predlog ureditve naselja.

5 ZAKLJUČEK

Načrtovanje prostorskega razvoja podeželskih naselij je kompleksna dejavnost, pri kateri je potrebno podrobno analizirati obstoječe stanje, upoštevati vsa merila in pravila za urejanje prostora in s tem priti do najboljših možnih rešitev za kakovostnejše življenje prebivalcev. Prostorsko urejanje se prilagaja novim spremembam in zahtevam družbe, zato za doseganje optimalnega načrtovanja nekega območja vedno izhajamo iz stanja preteklosti in sedanjosti.

Ločnica med mestom in podeželjem postaja vedno bolj zabrisana, kar pa je posledica širjenja urbanizacije, opuščanja kmetijske panoge in zaposlovanje drugje, dnevnih migracij ljudi, preseljevanja v ruralna območja itd.

Šentrupert je podeželsko, verižno naselje v Občini Laško, ki leži na razgibanem terenu z dobrimi prometnimi povezavami z večjimi okoliškimi naselji. V naselju z leti število prebivalcev raste, veliko je otrok in mladih. Kmetijstvo ni več glavna panoga, saj skoraj pri vsakem gospodinjstvu vsaj eden hodi v službo, ker se prebivalci v manjših naseljih, kot je Šentrupert, samo s kmetijstvom težko preživljajo.

Za glavne cilje ureditve naselja smo izpostavili vzpostavitev centralnih dejavnosti (trgovina, lokal), ureditev prometne infrastrukture, kot so ureditev parkirišč, avtobusnih postajališč ter ureditev kolesarske in sprehajalne poti. Ostali zastavljeni cilji so še ureditev površin za šport in rekreacijo in ohranitev kmetij in le-te spodbuditi k razvoju kmečkega turizma s ponudbo lokalnih proizvodov.

Na podlagi opravljenih analiz in izdelanega predloga ureditve naselja izhaja ugotovitev, da je naselbina zaradi svoje lokacije, dobre prometne povezave in narave vedno privlačnejše za poseljevanje. Zato je bistveno to, da se struktura spremeni tako, da bo zadovoljilo potrebe njegovih prebivalcev, a je pri tem nujno ohraniti naravne lepote kraja.

6 VIRI

- Demšar, B. 1996. Zemljiški kataster v Sloveniji – stanje in perspektive. Geodetski vestnik: glasilo Zveze geodetov Slovenije 41, 1: 47–48.
- Drozg, V. 1995. Morfologija vaških naselij v Sloveniji. Ljubljana, Inštitut za geografijo: 183 str.
- Fister, P., Boh-Pečnik, N., Deu, Ž., Lah, L. 1993. Glosar arhitekturne tipologije. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije, Zavod Republike Slovenije za prostorsko planiranje: 144 str.
- Gabrijelčič, P. 1985. Varstvo in urejanje kulturne krajine. Magistrska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo (samozaložba P. Gabrijelčič): 458 f.
- Gabrijelčič, P., Fikfat, A. 2002. Rurizem in ruralna arhitektura. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo: 163 str.
- Kladnik, D. 1999. Leksikon geografije podeželja. Ljubljana, Inštitut za geografijo: str. 73.
- Kladnik, D., Ravbar, M. 2003. Geografija Slovenije 8. Členitev Slovenskega podeželja (prispevek k usmerjanju skladnega regionalnega razvoja). Ljubljana, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU: 196 str.
- Kovačič, M., 1995. Izhodišča, sestavine in problemi celovitega razvoja podeželja v Sloveniji. Idejne in teoretske osnove za razvoj podeželja. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Inštitut za agrarno ekonomiko: str. 3-20.
- Maček, J. 2005. Kratka zgodovina župnije Sv. Ruperta nad Laškim ob njeni 25-letnici. Šentrupert, Celje, Župnijski urad Sv. Rupert nad Laškim: 150 str.
- Mlakar, G. 1990. Kataster 1. Zemljiški kataster in zemljiška knjiga. Ljubljana, Tehniška založba Slovenije: 141 str.
- Prosen, A. 1993. Sonaravno urejanje podeželskega prostora. Ljubljana, Katedra za prostorsko planiranje na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo: 180 str.
- Vrišer, I., 1988. Agrarni sistemi v SR Sloveniji leta 1985. Ljubljana, Ekonomska revija: str. 19-34.

Spletne strani

- Černivec, M. 2011. Predlog prostorske ureditve naselja Predstruge v občini Videm – Dobropolje. Diplomski naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo (samozaložba M. Černivec): 101 f.
- <https://core.ac.uk/download/pdf/12089049.pdf> (Pridobljeno 16. 2. 2021)
- Dejanska raba. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
- <https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrano/> (Pridobljeno 22. 4. 2020)
- Digitalni model reliefa. Lidar.
- http://gis.arso.gov.si/evode/profile.aspx?id=atlas_voda_Lidar@Arso (Pridobljeno 8. 4. 2020)
- Kataster stavb, Zemljiški kataster, Zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture, naselja, občine. Geodetska uprava Republike Slovenije.
- <https://www.e-prostor.gov.si/> (Pridobljeno 8. 4. 2020)

Krajevne skupnosti. Občina Laško.

<https://www.lasko.si/krajevne-skupnosti-2> (17. 2. 2021)

Kmetijska zemljišča. Strategija prostorskega razvoja Slovenije

<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/strategija-prostorskega-razvoja-slovenije/> (Pridobljeno 4. 5. 2020)

Občinski načrt zaščite in reševanja ob poplavih.

<https://www.lasko.si/images/cz/zir-poplava.pdf> (Pridobljeno 3. 8. 2021)

Omejitve v prostoru. Agencija Republike Slovenije za okolje.

<https://www.arso.gov.si/narava/> (Pridobljeno 4. 5. 2020)

Miklavčič, T. (ur.) 2016. Poročilo o prostorskem razvoju. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja: 95 str.

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Publikacije/c5a7a4e249/proocilo_o_prostorskem_razvoju.pdf (Pridobljeno 6. 9. 2021)

Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij. Uradni list RS, št. 99/2007.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV8105> (Pridobljeno 20. 2. 2021)

Prelovšek, K. 2012. Predlog prostorske ureditve primestnega naselja Radomlje v Občini Domžale. Diplomaska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo (samozaložba K. Prelovšek): 97 f.

<https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=98050&lang=slv> (Pridobljeno 16. 2. 2021)

Prometna kategorizacija. Iobčina.

<https://gis.iobcina.si/gisapp/Default.aspx?a=lasko>

Ravbar, M., 2006. Slovensko podeželje na preizkušnji – kdo bo nadomestil kmetijstvo?.

https://www.researchgate.net/publication/228990399_Slovensko_podezelje_na_preizkusnji_-_kdo_bo_nadomestil_kmetijstvo (Pridobljeno 17. 2. 2021)

Statistični podatki o prebivalstvu. Statistični urad Republike Slovenije.

<https://www.stat.si/statweb> (Pridobljeno 8. 5. 2020)

Uredba o prostorskem redu Slovenije. Uradni list RS, št. 122/2004.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED3526> (Pridobljeno 20. 2. 2021)

Zakon o javnih cestah. Uradni list RS, št. 33/2006.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-1349?sop=2006-01-1349> (Pridobljeno 3. 8. 2021)

Zakon o prostorskem načrtovanju. Uradni list RS, št. 33/2007.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2007-01-1761?sop=2007-01-1761> (Pridobljeno 20. 2. 2021)

Zakon o urejanju prostora. Uradni list RS, št. 61/2017.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-2915?sop=2017-01-2915>

(Pridobljeno 20. 2. 2021)

Zavodnik Lamovšek, A. 2001. Ocena stanja in teženj v prostoru Republike Slovenije. Ljubljana, Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Urad RS za prostorsko planiranje: 55 str.

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Publikacije/1343f8de00/ocena-stanja.pdf> (Pridobljeno 6.

9. 2021)